

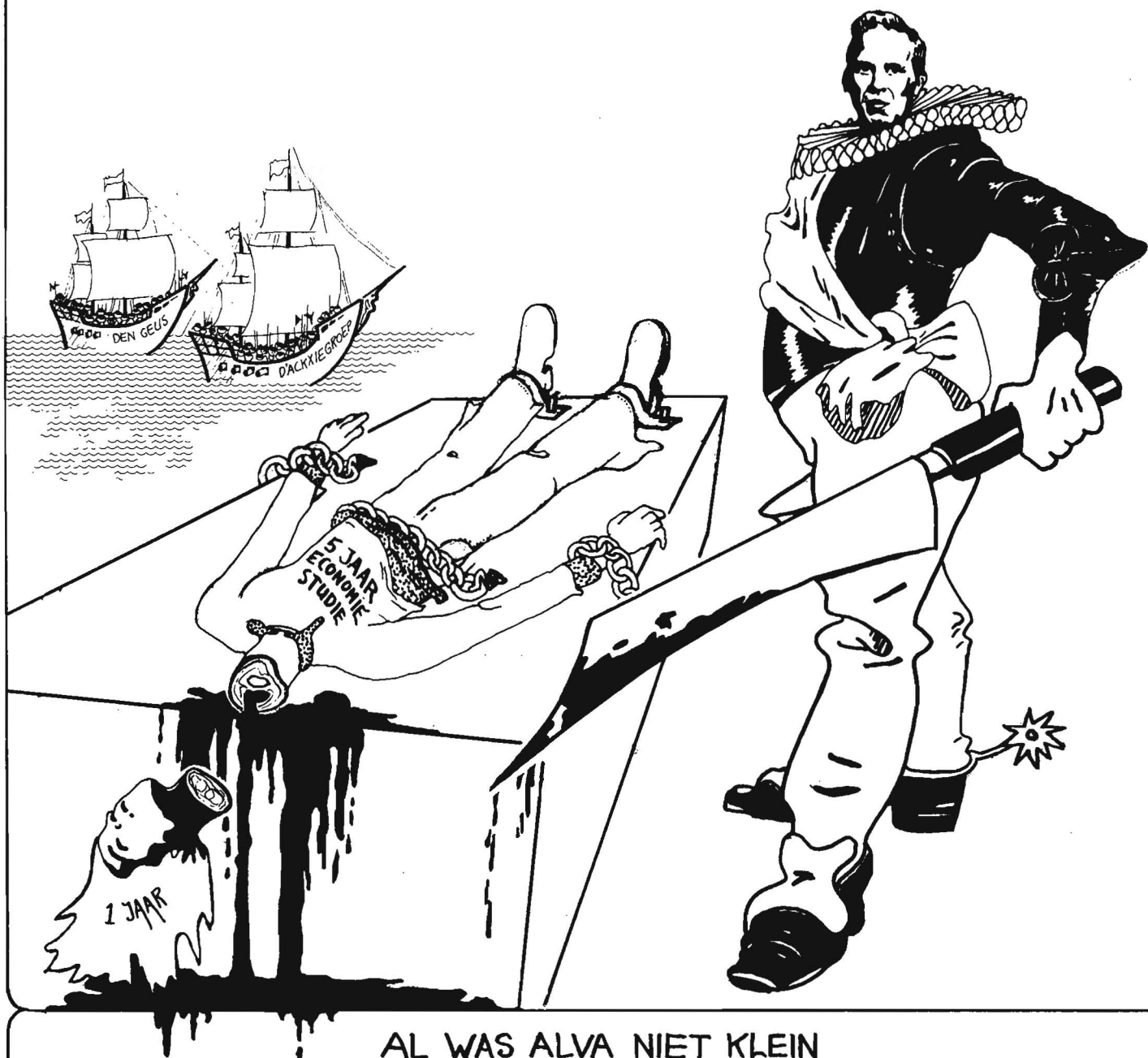
rostra

april

1976

nr 45

DE VIJFDE PENNING VAN ALVA-KLEIN

AL WAS ALVA NIET KLEIN
WIJ HAKTEN HEM TOCH FIJN

rostra

blad van de
economische
faculteit

jaargang '75-'76

redactie

Pieter Beemsterboer
Paul van Hal
Erik Kloosterhuis
J.G.Lambooy
Bram Pietjouw
Jos Smit
Adri Stam
Hein vrolijk

adres

Jodenbreestraat 23
Kamer 1324
tel. 5254017
SEF, tel. 5254120

postadres

Jodenbreestraat 23
Kamer 2167
Amsterdam

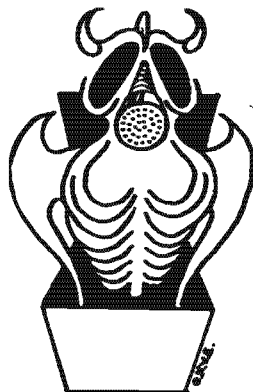
illustrator

Onno Kraft van Ermel

Adreswijzigingen moeten
gestuurd worden naar
Studentenadministratie

drukkery

drukkerij Kaal,
Nieuwe Herengracht 61

**FOLIA
VISITATIE**

(pag. 18)

Het is weer zover, er moet gekozen worden. Het is weer passen en meten; een preferentiecurve opstellen, vervolgens de programmalijnen trekken en het raakpunt geeft uw favoriete partij. Dit ROSTRA-nummer geeft U enige steun, want de programma's van alle verkiezingspartijen staan erin. Let U vooral op de TAS, deze groepering heeft in vergelijking met vorig jaar een sprong gemaakt van 1/3 kolom naar een hele pagina. Wij zijn benieuwd naar de verkiezingsuitslag.

Onze hoogleraren zijn weer sportief aan de gang. Klant gaat paardrijden met Adam Smith en Van den Doel is nog steeds aan het boksen en met Stuurman. Het hoofd van Van den Doel is inmiddels zo toegetakeld dat wij zijn foto achterwege hebben gelaten. Stuurman is weer aardig opgeknapt, getuige zijn portret. Ze zijn bezig aan de laatste ronde, waarbij Johan Conijn als scheidsrechter is aangetrokken. Pagina 18 laat zien waar Van den Doel na de bokswedstrijd terecht is gekomen. (mogen we dit zien als een overwinning van Stuurman?).

Onze 1 april-mop heeft weer toegeslagen en vooral onder de hoogleraren zijn vele slachtoffers gemaakt. Lachen, gieren, brullen op blz. 18.

Verder in dit nummer artikelen over loonindexering (wordt Jan met de Pet weer genept?), de propedeuse (gaat Robinson en Eatwell in de prullenmand?), een voorstel van de Aktiegroep over de herprogrammering en de Faculteitsraad als cocktail-party. En nog veel meer.

Tot slot willen wij onze dank uitspreken aan alle secretaresses en bibliothecaresses die ons hebben geholpen met het uittypen van de kopij.

inhoud

ADAM SMITH	pag. 3
PROPEDEUSE	pag. 4
STUDIEVAARDIGHEID	pag. 5
HERPROGRAMMERING	pag. 6
LOONINDEXERING	pag. 8
VERKIEZINGEN	pag. 9
THEORIE EN STAAT	pag. 14
COCKTAIL	pag. 17
1 APRIL	pag. 18
EXPERIMENT	pag. 18

De ANTI-APARTHEIDSBEWEGING NEDERLAND is kort geleden verhuisd naar een nieuw en veel groter kantoor. Dat geeft ons de mogelijkheid om onze activiteiten aanzienlijk uit te breiden, maar daarvoor zijn wel een aantal nieuwe medewerkers/

- voor het verrichten van onderzoek naar de economische banden tussen Nederland en Zuidelijk Afrika. Misschien zijn er mogelijkheden voor scripties.

- voor praktische werkzaamheden op het secretariaat - administratief, verzending van informatie, documentatie enz..

Gegadigden kunnen zich melden bij: Anti-Apartheids Beweging Nederland
Lauriergracht 116,
Amsterdam
tel. 020-237335.

**STICHTING
ANTI-
APARTHEIDS
BEWEGING
NEDERLAND**

WEALTH OF NATIONS

METHODOLOGIE VAN DE ONSCHULD

In de vorige Rostra werd melding gemaakt van het aan de Universiteit van Groningen gehouden Studium Generale "Wealth of Nations 1776-1976; 200 jaar economische wetenschap". In het kader hiervan hield professor Dr. J. J. Klant op 11 maart jl. een voordracht, die was aangekondigd onder de titel "De economie tussen filosofie en wetenschap" maar kwam te heten: "METHODOLOGIE VAN DE ONSCHULD"

TE PAARD

Adam Smith wordt beschouwd als een van de grondleggers van de economische wetenschap. Hoe fundeerd hij zijn kennis en was er inderdaad sprake van wetenschap? Is de erfenis van Smith nu nog in de vakbeoefening aanwezig? Dit zijn de vragen die prof. Klant wil beantwoorden en hij volgt Smith daartoe op diens reis te paard van Kirkcaldy in Schotland naar Oxford. Het is dan juni 1740 en Adam is 17 jaar. Oxford valt echter tegen: de professoren zijn lui en "op een dag werd hij er ook nog op betrapt de "Treatise of Human Nature" van zijn twaalf jaar oudere, latere vriend de grote Schotse filosoof David Hume te lezen. Hij kreeg een ernstige vermaning en het boek werd in beslag genomen (-)" Zijn ervaringen in Oxford brengen hem later tot de uitspraak, dat "de wetenschap wordt gestimuleerd als de universiteiten arm worden gehouden en professoren zouden eigenlijk moeten bestaan van een klein basis-salaris en de opbrengst van de kaartjesverkoop aan de ingang van de collegezaal". De bibliotheek is echter prima, Adam leert er zijn talen en leest dichters en filosofen en dit leidt er, volgens prof. Klant, toe dat de Wealth of Nations ongeveer tienmaal zo dik wordt als wanneer het boek door een hedendaags econoom zou zijn geschreven.

Prof. Klant noemt Smith een polyhistor: de veelweterij behoort tot de stijl van zijn tijd, in Frankrijk verschijnt de "Encyclopédie" en Smith, die van zichzelf zegt een langzame schrijver te zijn, schrijft behalve "The Theory of Moral Sentiments" (uitg. 1759) en "An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations" (uitg. 1776), over uiteenlopende onderwerpen als de geschiedenis van letterkunde, filosofie, dichtkunst en welsprekendheid en over de theorie en geschiedenis van het recht en de politiek. Deze stijl leidt tot de "gebreekte stuwage" en de onderlinge tegenspraken in de verschillende theorieën in de Wealth of Nations", waar de lezer van dit werk op stuit. Toch is er, volgens Schumpeter, geen economisch geschrift geweest, dat zoveel succes heeft gehad als dit boek.

Enkele publicaties uit de laatste dertig jaren tonen volgens prof. Klant dat "het is mogelijk gableken het werk van Smith te reintegreren en te laten zien dat het geschreven is uit één visie op de mens en de samenleving. Het oeuvre omvat een sociale filosofie en bovendien een expliciete wetenschapstheorie, die weer geeft hoe Smith zich had voorgesteld de wereld te beschrijven. Hij heeft zich daarbij beter op de hoogte ge-

toond van methodologische vraagstukken dan velen na hem, die - verstoken van verbindingen met filosofie en andere wetenschappen - niet zelden een cultureel provincialisme aan de dag hebben gelegd in hun onbeholpen pogen de aanvallen af te weren die op economen plegen te worden gedaan."

NEWTON EN HUME

Uit Smith's filosofische essays, voornamelijk gewijd aan kennistheoretische problemen, blijkt volgens prof. Klant dat de methode van Newton model heeft gestaan voor zijn onderzoek: "Theorieën zijn verzamelingen van beweringen en het onderzoek is erop gericht dat deze beweringen worden geordend als een axiomatisch systeem dat tot voorwaardelijke voorspellingen in staat stelt en dat door de waarnemingen bevestigd wordt" (-) "Hij (Newton) verwerpt de invoering van veronderstellingen omtrent dieper liggende oorzaken als daarvan door waarnemingen niets blijkt."

Een theorie, zegt Smith, is een product van de verbeelding, en een theorie omtrent de werkelijkheid is geen afspiegeling daarvan, maar een geprefereerde visie, en deze voorkeur wordt mede bepaald door de mate waarin een theorie de dingen herleidt tot vertrouwde beginselen. Hiermee toont hij zich een aanhanger van de ideeën van zijn vriend David Hume. Deze voorkeur leidt volgens prof. Klant tot het gebruik van analogieën-beelden uit de fysica als "massa's", "stromen", "elasticiteiten" worden gebruikt om economische problemen duidelijk te maken. Smith gebruikt als analogon veelal de machine: "Human society, when we

contemplate it in a certain abstract and philosophical light, appears like a great, an immense machine whose regular and harmonious movements produce a thousand agreeable effects" Prof. Klant pleit ervoor een steen met deze uitspraak naast de ingang van het Centraal Planbureau in te metselen.

Een ander door Smith gebruikt - en door anderen veel geciteerd - beeld is dat van de "Invisible Hand". Deze fungeert, volgens prof. Klant, in het werk van Adam Smith als de kreet van bewondering, die aan het einde van ieder onderzoek behoort te komen. "De werkelijke hypothesen hebben betrekking op de wijze waarop goederen worden geruild in een vrije verkeers-economie, d.w.z. op de structuur en werking van de maatschappelijke machine."

FILOSOFIE OF WETENSCHAP?

Als prof. Klant dus aan Adam Smith vraagt: Is economie filosofie of wetenschap? dan antwoordt deze: "de economie is moraalwetenschap en dient te worden bedreven op de wijze van de experimentele filosofie, d.w.z. zoals de natuurkunde van Newton. In de experimentele filosofie worden consistente systemen van beweringen gevormd die worden getoetst aan de feiten, het ongewone herleiden tot het gewone en voldoen aan de esthetische eisen van de eenvoud, literaire stijl, volledigheid en meesterschap."

Smith heeft getracht wetenschap te bedrijven; naar de intentie was "Wealth of Nations" een onderzoek naar de voorwaarden van de economische groei. Hij heeft zijn Newtoniaanse ideaal echter niet kunnen verwerkelijken. Hij meende dat de moraalwetenschap, in tegenstelling tot de natuurwetenschap, zich niet zal laten verleiden tot onhoudbare hypothesen, want "wij hoeven slechts om ons heen te kijken om te zien dat zij kloppen". Wij kunnen echter, aldus prof. Klant, constateren dat mensen op grond van veel introspectie en om zich heen kijken tot zeer uiteenlopende en tegengestelde conclusies komen. Het probleem zit niet in de beperkte mogelijkheid tot experimenteren: "De wereld die economen trachten te beschrijven is veel voller en veel grilliger dan die van de natuur. Zij is aan zienlijk complexer, de gedragsrelaties die wij erin menen te kunnen onderscheiden zijn minder stabiel en zij is aan een snelle historische verandering onderhevig."

Als menig ander werk, is de "Wealth of Nations" een sociale filosofie en "geen verslag van een empirisch onderzoek dat erop gericht was hypothesen omtrent economisch gedrag systematisch op de proef te stellen." Zijn metatheorie uiteengezet in de filosofische geschriften is "de methodologie van de onschuld, van de frisse, maar naïeve kijk waarmee de hemel pleegt te worden bestormd."

vervolg pag. 5

propedeuse perikelen

Twee maanden voor het eind van de eerste etappe. Voor sommige studenten een korte rustpauze, voor anderen een zwoegen voor de hertentamens. Een goed moment om terug te blikken. En een goeie reden voor de redactie van Rostra om na te gaan wat er tot nu toe in verband met de propedeusestudie is gebeurd en nog staat te gebeuren.

terugblik

Kursusjaar 1975/1976, start van een nieuwe aanpak in de economie-studie. Met het doel de propedeutische fase een meer algemeen karakter te geven, zou Prof. Klant gedurende een zestal weken een inleidend kollege wetenschapsfilosofie verzorgen. De vakgroep makro introduceerde als topic het boek Robinson & Eatwell en de vakgroep mikro maakte gebruik van teksten uit Gill's Economics.

Na zeven maanden propedeuse-nieuwstijl kunnen we wel konkluderen dat het beoogde maar ten dele is gerealiseerd. De kolleges wetenschapsfilosofie bleven beperkt tot drie stuks en kregen geen vervolg en ook geen aansluiting in de andere studie-onderdelen. Het boek Robinson & Eatwell (Introduction to modern Economics) wordt, naar nu blijkt uit het verslag van de laatste propedeuseraadsvergadering, wederom van de lijst met verplicht te bestuderen literatuur afgevoerd. Voor de wiskunde-deficiënten wordt nu daarvoor in de plaats een boek van Koopmans gebruikt. Dit is slechts een tijdelijke "oplossing". Welk boek het komend cursusjaar gebruikt zal worden, is nog onduidelijk.

De vakgroep mikro heeft gekozen voor Gill's Economics, een boek dat breed van opzet is, dat wil zeggen dat veel artikelen zijn opgenomen van uiteenlopende signatuur. Een nadeel hiervan is mijns inziens dat het geen historisch perspectief biedt.

Op het boek van Robinson & Eatwell is zowel door studenten als door docenten ruim kritiek geleverd. Of deze kritiek altijd juist is geïnterpreteerd, valt te bezien. De studenten vinden het een moeilijk boek, het is niet gemakkelijk leesbaar en de teksten zijn van een behoorlijk hoog abstraktienivo. Uit de reacties blijkt echter ook dat het boek juist door een historisch perspectief inzicht biedt in de samenhang en de ontwikkeling van economische theorieën. Met name in de inleiding wordt aandacht besteed aan de methodologie en de geschiedenis van het economisch denken, maar de kracht van dit boek ligt juist hierin, dat er in de daarop volgende hoofdstukken steeds op teruggerepen wordt. Voor een uitvoerige beschouwing van dit boek verwijs ik naar Rostra nr. 32.

begeleiding

In de achter ons liggende maanden is de methodologie en de geschiedenis van het economisch denken in het geheel niet uit de verf gekomen. Een belangrijk deel van het experiment met het boek van Robinson & Eatwell is mislukt door de inadequate begeleiding van de vakgroep makro. Van de zijde

van de studenten is herhaaldelijk om een betere begeleiding gevraagd, echter zonder resultaat.

De vakgroep makro had het kunnen weten, want ook Rob de Klerk heeft op een goede begeleiding gewezen in zijn recensie van dit boek, refererend aan de uitspraak van Joan Robinson: "This is an ambitious and exacting task which lays demands on the reader no less than the authors" (p. 53). Nog is het niet te laat voor de vakgroep makro om terug te komen op haar besluit. Vijf maanden tot september is in ieder geval niet te kort om een goede begeleiding voor te bereiden. Mocht dit niet gebeuren, dan is het zeker zinvol om de propedeuse-studenten te betrekken bij de keuze van een nieuw boek.

Het afgelopen cursusjaar zijn de vorige propedeuse-studenten keihard bezig geweest om progressieve veranderingen doorgevoerd te krijgen in het propedeuse-onderwijs. In hun nota "Een kritische noot" hebben zij concrete voorstellen gedaan, die beogen de propedeuse een meer algemeen en oriënterend karakter te geven.

Niet alles is gerealiseerd, maar toch wisten zij belangrijke verbeteringen af te dwingen, waarvan de propedeuse-studenten nu, zij het experimenteel, kunnen profiteren.

kritiek

De stemming onder de huidige eerstejaars is er een van pessimisme en apatie, konsumerend wat voorgeschoteld wordt. Kritiek komt niet verder dan koffiepraat en de eerstejaars vergaderingen als platform om concreet iets met die kritiek te gaan doen, worden zeer slecht bezocht. Vanwaar die gelatenheid?

In de propedeuseraadsvergadering van 1 maart jl. is van docentzijde geklaagd over het geringe aantal propedeuse-studenten dat de pleno-kolleges bezoekt. De studentvertegenwoordigers stelden daar o.m. de volgende klachten tegenover: Van de vakgroep mikro en makro zijn de inleiders een keer niet komen opdagen; de docenten bedrijfs-economie "deklameren" tijdens de pleno-kolleges letterlijk de in de werkgroep te gebruiken kollegediktaten.

Maar in de werkgroepen is het ook geen koek en ei. De docenten houden over het algemeen een monoloog. En wanneer het kollege met wiskunde doorspekte studiestof betreft, is er voor de studenten over het algemeen weinig aanleiding om in discussie te treden. Nochtans moet het mogelijk zijn om van docentzijde meer openingen tot discussie te bieden. Met name de methodologische aspecten van de theorievorming het historisch kader waarbinnen de theorieën ontwikkeld zijn en de toetsing van de vooronderstellingen bieden mogelijkheden tot discussie.

De indruk dat de economie-studie niet meer omvat dan het aanleren van een "box of tools" wordt in de huidige werkwijze steeds meer bewaarheid.

Daarnaast worden de werkgroepkolleges ook slecht bezocht en de voorbereiding van de lessen laat ook te wensen over. In de werkgroep B3 is het al verschillende malen voorgekomen dat docenten na enkele minuten wegens de geringe

belangstelling en zonder protest van de studenten weer opstapten. Het wordt tijd om aan de noodrem te trekken. Binnen de betrokken vakgroepen wordt al druk over deze problemen gesproken. In de werkgroepen is men echter ook tot de konklusie gekomen dat het zó niet verder kan!

Het is nu alleen nog maar de vraag of dit zal leiden tot een kritische beschouwing van zowel de studie-opzet als de studie-inhoud. Beide zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Mogelijk levert de discussie naar de komende onderwijsdagen rond de herprogrammering hieraan een belangrijke bijdrage.

herprogrammering

Eind april organiseert de SEF in het kader van de discussie over herprogrammering enkele onderwijsdagen. Ook de propedeuse-fase, de studie-inhoud en de studie-opzet worden daaraan voorafgaande bediscussieerd. In de propedeuseraad is daar op 1 maart al een begin mee gemaakt.

Belangrijke punten van discussie vormen daarin onder meer:

- 1) de samenvoeging/koördinatie van de vakken mikro en makro;
- 2) de voorstellen van de onderwijsprogramma-kommissie om de studenten te oefenen in schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid alsmede een voorstel van de propedeuseprogrammakommissie om een referatensysteem in te voeren;
- 3) het voorstel om een kollege wetenschapsfilosofie in te stellen, waarin aansluiting gevonden wordt op de interesse van de studenten en waarbij de maatschappelijke relevantie van de wetenschap onderwerp van studie kan zijn.

Het eerste punt leverde in de laatste propedeuseraadsvergadering al meteen veel stof tot discussie.

De kwestie rond makro/mikro dateert eigenlijk al van 1970, toen de bestaande vakgroepenverdeling tot stand is gekomen. Sindsdien zijn er talloze meningsverschillen geweest over de verdeling van de stof tussen makro en mikro. Dit leidde er nogal eens toe - en eigenlijk nog steeds - dat beide vakgroepen dezelfde onderwerpen behandelden.

Het resultaat van deze verdeling is het afgelopen jaar nog eens overduidelijk gebleken. Op aandrang van de studenten en enkele wetenschappelijk medewerkers zou het boek van Robinson & Eatwell door beide vakgroepen gebruikt gaan worden. Het overleg hierover tussen beide vakgroepen is echter gestrand, niet alleen op verschillen in benaderingswijze van de te doceren stof, maar naar het schijnt speelden ook "persoonlijke" motieven een twijfelachtige rol

in deze zaak. De propedeuseraad heeft nu een verzoek aan beide vakgroepen gericht om hun mening t.a.v. deze kwestie op schrift te stellen. Op basis hiervan kunnen dan de vakgroepen om de tafel gaan zitten om te onderzoeken welke mogelijkheden er tot integratie/koördinatie zijn.

Het voorstel om de studenten te oefenen in schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid en het instellen van referaat-groepen is van groot belang voor het propedeusejaar. Deze plannen betekenen niet alleen dat de uitdrukkingsvaardigheid wordt vergroot, maar bovendien dat de zelfwerkzaamheid en de werkgroep-activiteiten een aktueller en minder monotoon karakter krijgen.

Het laatste punt past, net als beide andere, in de voorstellen om te streven naar een algemene oriëntatie in de propedeuse-fase. Wetenschapsfilosofie kan, mits aansluiting en integratie plaatsvinden met andere vakken, een belangrijke bijdrage leveren in de kennis omtrent het ontstaan en de ontwikkeling van theorieën en de geschiedenis van het economisch denken. Met name de geschiedenis van het economisch denken kan in het eerste semester inzicht bieden in de ontwikkeling van economische theorieën.

In dit streven staan we niet alleen. Ook op andere faculteiten is deze discussie gaande. Aan de Katholieke Hogeschool te Tilburg wordt op dit moment een brede discussie gevoerd over deze kwestie. Hierin spelen de opvattingen van de werkgroep POLEK (politieke economie) over de wetenschapsopvatting en de wetenschapsmethode een belangrijke rol. Maar ook de vakgroep Algemene Economie stelt in het kader van de herprogrammering de plaats van de filosofie opnieuw ter discussie, blijkens een artikel in het blad Kappataal nr. 21 van de K.H.

Reden temeer om de discussie op onze faculteit te stimuleren.

Kees de Boer

VERVOLG PAG.3

De economen, zegt prof. Klant, hebben hun onschuld verloren: "Een algemene economische theorie is, omdat de toelaatbare interpretaties aan onvoldoende restricties zijn onderworpen, niet streng toetsbaar. Het feit dat de economen erin zijn geslaagd hun algemene theorieën te formaliseren, verandert daaraan niets. Meta-economisch gezien heeft overvloedig gebruik van de wetenschap vandaag alleen maar vele economen van een misplaatste hoogmoed vervuld en hen blind gemaakt voor de onveranderde gebreken in hun bewijsvoering."

Dit is, meen ik, na bovenstaand metselwerk, de inscriptie op de steen die prof. Klant bij het C.P.B., en niet alleen daar, door de ruiten gooit en hij besluit: "(-) wij zijn in fundamenteel opzicht nog niet veel verder dan Adam Smith is gekomen, die eenmaal op zijn paard is gestegen om veel boeken te lezen, rond te kijken, met medeburgers te verkeren en ons, vervuld van al die ervaringen, op de wijze van de experimentele filosofie het plan van de wereld te ontvouwen."

E.K.

studievaardigheid

De aanleiding voor het op schrift stellen van een basiskursus studievaardigheid is direct verbonden met mijn werk. Als studieadviseur heb ik o.a. te maken met de dagelijkse onderwijspraktijk aan onze faculteit.

Naar mijn weten wil men in elke onderwijssituatie het volgende bereiken: de opzet en inhoud van de studie dient zodanig te zijn, dat studenten op een zo efficiënt mogelijke wijze kunnen studeren.

Er zijn in een onderwijssituatie drie componenten te onderscheiden:

- 1) de opzet en inhoud van de studie;
- 2) de persoonlijkheid van de student (met name hoe studenten de opzet en inhoud van de studie ervaren); en
- 3) het studeergedrag van de student.

De mogelijkheid om te komen tot efficiënt studeren wordt in de eerste plaats geschapen door het op gang houden van een voortdurende wisselwerking tussen de eerstgenoemde twee componenten. Het grote probleem voor alle betrokkenen in een onderwijssituatie is, dat deze componenten veelal niet zijn te scheiden. Als we enkele van de vrij vaak voorkomende problemen bezien, zoals motivatie- en concentratieproblemen, treedt de praktische ondeelbaarheid van de componenten bijna altijd naar voren. Zijn motivatieproblemen van studenten te wijten aan persoonlijke problemen, die zijdelings met het aangeboden studiepakket te maken hebben? Of zijn de problemen een gevolg van de inhoud en opzet van de studie, waar de student voortdurend tegenaan loopt? Een evenwicht tussen inhoud en opzet van de studie enerzijds en de persoon van de student anderzijds is zeker een noodzakelijke voorwaarde voor een efficiënt studeergedrag. Dit evenwicht dient m.i. onder alle omstandigheden te worden nagestreefd en het is één van de taken van de studieadviseur om hierin een wezenlijke bijdrage te leveren. Het lijkt echter, alsof men veronderstelt, dat een eventueel juist evenwicht automatisch een efficiënt studeergedrag tot gevolg heeft. Welnu, dit is m.i. niet het geval. In dit verband wil ik wijzen op hetgeen volgens mij het uiteindelijke doel van de studie is: het kunnen toepassen van kennis/wetenschap in de eigen situatie en het zelfstandig kunnen voortbouwen op die wetenschap.

studiegedrag

De mate, waarin men efficiënt studeert is uiteraard afhankelijk van het uiteindelijke doel van de studie. Ik heb al aangestipt, dat studieopzet en -inhoud en het ervaren van die opzet en inhoud belangrijke componenten zijn, die meespelen bij het creëren van een juist studeergedrag. Het is vreemd, dat bij alle pogingen om een dergelijke studietoestand te creëren, er tot op heden zo weinig aandacht is besteed aan het studeren zelf, in het licht van het uiteindelijke studiedoel. Om in deze leemte te voorzien heb ik een praktische handleiding over studievaardigheid samengesteld op basis van een door mij in Utrecht gevolgd cursus. Het praktische van de handleiding bestaat hieruit, dat

niet uitvoerig wordt ingegaan op theoretische beschouwingen over studievaardigheid, maar dat een concrete studievaardigheidsmethode wordt gepresenteerd. Door middel van oefeningen wordt men stapsgewijze ingevoerd in een methode, waarbij niet het intensief bestuderen van de studiestof, maar het actief bezig zijn met de stof, het zich eigen maken van het studiemateriaal, centraal staat. Naar mijn idee is deze methode volledig in overeenstemming met het uiteindelijk doel van de studie.

(HÉ, WAT DOET DIE KABOUTER HIER?)

Het lijkt mij overigens duidelijk dat in een onderwijssituatie de drie bovengenoemde componenten elkaar wederzijds beïnvloeden. Men mag m.i. nooit de fout maken om zich op één aspect vast te bijten, want de drie componenten vormen tezamen de situatie.

onderzoek

Het onderzoek met betrekking tot studievaardigheid is in volle gang. Het Centrum voor Onderzoek van het Wetenschappelijk Onderwijs (C.O.W.O.) heeft een methode ontwikkeld, waarmee men de begrippen in een tekst en de relaties daartussen op een zeer efficiënte wijze zou kunnen weergeven. Om deze methode te toetsen, heeft het C.O.W.O. een beroep op mij gedaan om een 40-tal eerstejaars van onze faculteit voor een experiment te interesseren. Het experiment heeft op 22 maart jl. plaatsgevonden. De resultaten van dit experiment acht ik ook belangrijk, omdat de in mijn handleiding gepresenteerde methode en de methode van het C.O.W.O. in elkaars verlengde kunnen liggen. Ik hoop, dat uit dit experiment, waarna ongetwijfeld meerdere zullen volgen, uiteindelijk een integratie van beide methoden zal kunnen voortvloeien.

Tenslotte hoop ik, dat onze faculteit het belang onderkent van de derde component van de onderwijssituatie, namelijk het studeergedrag en ertoe over zal gaan om een basiskursus studievaardigheid in te bouwen als onderdeel van het studiepakket.

Litho Hoornweg.

HERPROGRAMMERING,

UITGANGSPUNTEN

Centraal uitgangspunt in de opleiding tot econoom aan onze faculteit dient te zijn dat de afgestudeerde op zo goed mogelijke wijze wordt voorbereid op zijn latere werk als econoom.

Dit betekent naar onze mening dat de studie gekenmerkt wordt door de volgende 3 elementen:

- 1) een brede oriëntatie op het gebied van de economische theorie;
- 2) een goede vakopleiding inclusief de daartoe geëigende specialisatie;
- 3) inzicht in de maatschappelijke functie van het werk en daarmee de plaats van de academicus.

De randvoorwaarden die door de wet gesteld zijn vormen een zodanige beperking, dat deze 3 doelstellingen niet alle ten volle kunnen worden verwezenlijkt. O.i. dient enige concessie te liggen in een relatieve achterstelling van de 2de doelstelling: de specialisatie. Bij deze keuze overwegen de volgende argumenten:

a) Vanzelfsprekend gaat aan iedere vakopleiding een algemene studie vooraf (inleiding/basiskennis). Zo wordt voorkomen dat de vak kennis slechts gebaseerd is op uit het hoofd leren van weetjes en technieken. Daarin ligt immers het gevaar dat door veroudering van deze kennis de bruikbaarheid van de wetenschappelijke arbeid snel daalt. Werkloosheid, functiedegradatie of bijscholing (wat dat inhoudt 'opnieuw leren') zijn het gevolg. Drie mogelijkheden die niet alleen sociaal onwenselijk zijn, maar bovendien grote financiële consequenties hebben voor de maatschappij. Men kan zich een meer rendabele aanwending van overheidsmiddelen indenken dan voor een opleiding tot - met machines vergelijkbare - arbeiders die na hun economische levensloop werden weggegooid.

b) Economisten blijken van alle academici de grootste diversiteit naar werkorganisatie te vertonen. Iedere poging tot nauwkeurige afstemming van de opleiding op mogelijke beroepen is derhalve een uiterst hachelijke onderneming.

Zolang er geen stringente planning is van het productieproces en daarmee van de behoefte aan bepaalde gekwalificeerde arbeidskrachten, kan specialisatie zich niet meer dan in ruwe lijnen aftekenen. Wij zijn van mening dat in de huidige opleiding ruimschoots voldoende mogelijkheden zijn voor studenten zich voor te bereiden op meer specialistische vakgebieden.

3) Een eventuele keuze vóór specialisatie heeft in het gegeven wettelijke kader 2 ernstige consequenties. Allereerst gaat zij ten koste van de breedheid van basiskennis en inleiding tot de studie. Het kandidaats of een daarmee vergelijkbare studiefase valt weg en de specialisatie is gebaseerd op de propedeuse. Dat het niveau der vakken daarmee op een lager startpunt komt te liggen is evident. Wil men uiteindelijk toch

Dit voorstel is door de AKTIEGROEP EKONOMEN in de speciale facultaire herstructureringscie. ingediend en later in grote lijnen door de meerderheid overgenomen. Belangrijk genoeg dus om via ROSTRA te presenteren.

nog het huidige studieniveau handhaven, dan kan dat alleen door uitbreiding van de studieomvang.

Een tweede, zo mogelijk ernstiger bezwaar, is dat overmatige specialisatie een te beperkte voorbereiding op de beroepsituatie is. Het bedrijfskundeplan levert niet alleen 'economen' af die zich eenzijdig praktijkgericht geschoold hebben. Zij kunnen bovendien niet buiten de muren van hun onderneming kijken. De vele, en nog steeds toenemende, sociaal-economische invloeden op de bedrijfsvoering worden door de bedrijfskundige nauwelijks herkend en zeker niet begrepen.

Macro-economische indicaties, conjunctuorontwikkelingen, koersindexeringen, renteontwikkeling, handelsystemen, supranationale en nationale overheidsmaatregelen zijn van grote invloed op de mogelijkheden van het bedrijfsleven.

Door deze factoren niet op te nemen in de studie, wordt de schijn gewekt dat het bedrijf zich in een isolement bevindt of tenminste in een statisch, volkomen-concurrentie-model met zekere externe factoren. Omgekeerd achten wij het van essentieel belang dat de bedrijfseconoom zich ervan bewust is welke de mogelijke consequenties van zijn optreden voor de nationale huishouding zijn.

Ook voor de sociaal-economen kan overspecialisatie tot ernstige leemtes in de opleiding leiden. Investeringsbeslissingen, marktgedrag, financieringseisen en de organisatievormen van de onderneming zijn van grote invloed op de assumpties die voor macro-economen, welvaartstheoretici, overheidseconomen enz. leiden tot realistische en consistente theorieën.

Waar voor bedrijfseconomen derhalve een brede kennis van de sociaal-economische theorie vereist is, geldt voor sociaal-economen dat zij ingevoerd moeten zijn in de theorie van de bedrijfsvoering. Over het niveau van de vakken die hiertoe bijdragen volgt later meer.

Een toelichting op de derde doelstelling lijkt nauwelijks nodig. Toch blijkt in de praktijk van het huidige studieprogramma de verwezenlijking ervan nog ver weg.

Wij zijn daarom van mening dat een resultaat van de herprogrammering het berekenen van deze doelstelling moet zijn. Niet alleen wordt daarbij een deel van de onzekerheid bij studenten over hun latere werk weggenomen. Er zal blijken dat daarmee de motivatie voor de studie vergroot zal worden. Wanneer de student zijn latere positie beter kent, is er ook een basis aanwezig om te verwachten dat hij zijn kennis en vaardigheden niet op elitaire wijze zal aanwenden.

STUDIEPROGRAMMA

De consequenties van de doelstellingenkeuze moet zich vertalen in het studieprogramma. Wij baseren ons daarbij in eerste instantie op de huidige onderwijspraktijk en de ervaringen en ideeën die daaruit voortgekomen zijn.

Dat betekent dat het karakter van de propedeuse zich meer zal ontwikkelen in de richting van een algemene inleiding in de economische theorie. Daarnaast zal veel tijd gereserveerd moeten worden voor hulpvakken en aanvulling van deficiënties.

De gedachte van de Algemene Inleiding is dat deze zich kenmerkt door een integratie van de vakken bedrijfs-, macro- en micro-economie. De behandeling van deze vakken kan het best geschieden door de historische ontwikkeling van de economische theorie en praktijk tot uitgangspunt te nemen. Door kennis van de geschiedenis wordt het aantal invalshoeken van waaruit men de problemen kan benaderen groter en veelzijdiger.

Het inzicht in de theorie kan bovendien niet bereikt worden zonder haar ontstaan te plaatsen tegen deze achtergrond van de ontwikkeling van de produktieverhoudingen en -methoden. Geschiedenis van het economisch denken en economische geschiedenis vormen derhalve 2 hoofdelementen in het eerste jaar.

Essentieel voor latere reproductie van elementen van de bestudeerde theorieën is tenslotte kennis van de methoden die gehanteerd zijn bij deze theorieën. Kritische verwerking hiervan voorkomt dat deze propedeuse vervalt tot het leren reproduceren van leerstellingen.

DENKTENK

EEN VOORSTEL

De motivatie van de studenten kan gediend worden door de zelfwerkzaamheid te vergroten. Naast eventuele handboeken pleiten wij hier voor een bescheiden opzet van referaatgroepjes. D.w.z. dat één of meer eerstejaars over authentieke literatuur of juist actuele onderwerpen inleidingen houden voor de werkgroepen om zo de discussies te stimuleren. Mogelijk ligt hierin een oplossing voor het huidige overdreven schoolse systeem in de propedeuse.

Niet alleen in de propedeuse is van belang dat nagenoeg uitsluitend neoklassieke economiebeoefening in het onderwijs doorbroken wordt. Zij blijkt namelijk niet alleen naar te komen op het uit het hoofd leren van leerstelling, maar pint de studenten vast op een beperkte praktijk van wetenschapsbeoefening. Noodzakelijke kritische verwerking van deze theorie wordt niet bevorderd en zelfs tegengewerkt.

De internationale discussie over de neoklassieke theorie en niet in het minst de huidige economische crisis rechtvaardigen o.i. alleszins dat het onderwijsveld verbreed wordt. Het mag twijfelachtig genoemd worden of louter neoklassiek geschoolde economen voldoende methodisch en kritisch opgeleid zijn om een wezenlijke bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de theorie.

In de bedrijfseconomische hoek zou veel meer aandacht besteed moeten worden aan de ontwikkeling van de organisatie van het bedrijfsleven de laatste eeuwen en de gevolgen voor de bedrijfsvoering.

HET KANDIDAATS

De versterking van het algemeen inleidende karakter van het eerste jaar heeft gevolgen voor de inhoud van de hoofdvakken in de tweede studiefase. Een aantal onderwerpen zullen vooruitgeschoven moeten worden naar het kandidaats. Het centrale uitgangspunt voor de kandidaatsfase dient o.i. te zijn dat de algemene inleiding wordt gevolgd door behandeling van vooral de moderne theoriebeoefening. Daarop kan dieper ingegaan worden dan in de propedeuse en bovendien kan meer aandacht besteed worden aan de praktische toepassing.

Bij de reeds bestaande zware argumenten vóór uitbreiding van de trimesterblokken tot semesters, komt hier dus het argument van uitbreiding van de studieomvang van de hoofdvakken. De argumenten voor semesterblokken waren al: het jachtige systeem m.a.g. veel te weinig tijd om voldoende diep op de stof in te gaan en haar te bediscussieren. Wij achten het reëel de programmering van het kandidaats te baseren op de huidige vakkenindeling. Daarbij is het mogelijk reeds ruimte te geven aan studenten in deze fase zich meer te richten op één der twee hoofdrichtingen dan tot nu toe het geval is. Daarbij komt de semi-variantengedachte ons aantrekkelijk

voor, zodat studenten zich niet onnodig vroeg vastleggen op een specialisatie.

De ruimte voor deze semivarianten kan liggen in het huidige monstervak IEB/Welv./INDO. Voorwaarde voor het niet langer verplicht stellen van deze vakken is dat de Algemene Inleiding in de propedeuse verbreed wordt in bovengenoemde zin. Vanzelfsprekend zullen daarin immers de ontwikkeling van de theorie van de handel en die van het marktgedrag ruim aan de orde komen. Wij stellen derhalve onder deze conditie voor het genoemde vak te vervangen door een z.g. economisch keuzevak, bijv. IEB, Welv., EGCV, Econ. geschiedenis, Waarde en winst, Interne Organisatie, etc.

Nog niet zo sterk zijn tot nu toe in onze commissie de bestaande keuzevakken aan de orde geweest. Wij willen nadrukkelijk op het belang van deze vakken wijzen. Zij bieden namelijk de student de mogelijkheid zich te oriënteren buiten de twee hoofdrichtingen in een vak van zijn bijzondere interesse. Daarnaast blijken de keuzevakken vaak de enige gelegenheid om noodzakelijke aanvullende kennis te verwerven (wiskunde, recht, boekhouden e.d.).

Resumerend komen wij tot een kandidaats van twee jaar:

- A. 5 hoofdvakken, te geven in semesters van elk 16 collegeweken:
 1. Algemene Theorie
 2. Macro-economie c.a.
 3. Financiering
 4. Bedrijfscalculatie
 5. Statistiek
- B. 3 keuzevakken van elk 11 collegeweken, waarvan één bedrijfs- of sociaal-economisch vak, en twee uit de reeds bestaande keuzevakken.
- C. 2 papers.

De discussie die de laatste jaren over de paper zijn gevoerd maken het overbodig hun belang hier nogmaals te onderstrepen. Meer aandacht voor referaatgroepjes in propedeuse- en kandidaatsfase zou overigens als voorbereiding op zelfstandig onderzoek de kans op ontsporing bij de papers verkleinen.

DOCTORAAL

De laatste studiefase heeft tot doelstelling dat op basis van de algemene inleiding en basiskennis specialisatie en vooral verdieping mogelijk is. Wij zien geen redenen hierbij af te wijken van de huidige studieprogrammering. Wel zou de inhoud meer op onderzoek en kritische studie gericht moeten worden. Met name dient daarbij gewezen te worden op initiatieven in een aantal vakgroepen de concentrische leermethodete doorbreken. Door n.l. niet ten derden male, soms zelfs m. bv. handboeken, de inleiding in het vak te herhalen, kan men meteen tot verdieping komen. De experimenten met capita-selecta-onderwijs en zelfs onderzoekprojecten dragen hiertoe zeker bij en verdienen daarom alle on-

dersteuning.

Dit vereist echter een gedegen basiskennis en degelijke studieopbouw en dus een kandidaatsprogramma in bovengenoemde zin.

SLOT

Tot slot willen wij graag uiteenzetten waarom wij 'dat ene vak van de andere hoofdrichting' in het doctoraal willen handhaven. Zoals gezegd staat voorop in deze fase de verdieping van de studie. Er dient o.i. voor gewaakt te worden dat deze verdieping evenwel eenzijdig wordt.

Zoals in het begin van dit notaatje aangegeven is, kan verdieping in enige sociaal-economische vakken de bedrijfseconoom alleen maar beter voorbereiden op zijn latere werk. Omgekeerd is dit geen zodanige belasting dat zijn specialisatie en verdieping in de hoofdrichting in gevaar komt.

Men wordt er op gewezen dat bij de planning van de cursusduur van 5 jaar voorop heeft gestaan dat voor tenminste 80% van de studenten dit programma haalbaar moet zijn. In het huidige studieprogramma zitten o.i. meer fricties. De beperkte uitbreiding van de cursusduur vergroot de doorstroming in hoge mate. De beperking in de cursusduur en de coupures in de stof die door de OPC zijn verricht, zouden versterkt kunnen worden, maar wij vrezen eenzelfde mislukking. Voor hernieuwde grote spanningen tussen cursusduur en studieduur kunnen wij geen verantwoordelijkheid dragen. Beter een cursusduur van 5 jaar dan een geforceerd 4-jarig programma met sterke daling van het niveau der vakken.

ZORG DAT JE ERBIJ BENT !!

Onze studie wordt geherstructureerd en daarom moeten wij op die herstructurering een belangrijke invloed hebben. Of er een vier- of een vijfjarige opleiding komt heeft directe consequenties voor onze latere beroepsmogelijkheden in of buiten het bedrijfsleven. Daarom is het voorstel voor herprogrammering op Faculteitsbureau en bij de SEF op grote schaal verkrijgbaar. Ook organiseert de SEF twee belangrijke onderwijsdagen, zoals de AGE vorig jaar. Op de eerste dag, woensdag 28 april wordt 's middags een FORUM gehouden, waar voor- en tegenstanders van 4 en 5jarige studies hun argumenten zullen toelichten en elkaar zullen bestrijden. Op donderdag 29 april zullen fase-vergaderingen worden belegd, waar de voorstellen aan het huidige programma en gewenste verbeteringen daarop getoetst kunnen worden. In een afsluitende meeting kan dan de mening gepeild worden, die de Faculteitsraad een week later in haar besluiten zwaar moet laten meespreken. Vanzelfsprekend moet ideeën in zijn eigen belang hier een bijdrage aan leveren. Voor avondstudenten zal later een datum bekend worden gemaakt voor een speciale vergadering over de gevolgen voor de avondstudie.

LOONINDEXERING

In dit tijdperk van de nullijn speelt de loonstrijd zich voor het grootste deel af op een terrein dat de meeste ekonomen liever aan de statistici overlaten: dat van de prijscompensatie. In dit stukje zal ik laten zien dat deze strijd gevoerd wordt met argumenten die strikt wetenschappelijk lijken, maar in feite louter politiek zijn.

TECHNIEK

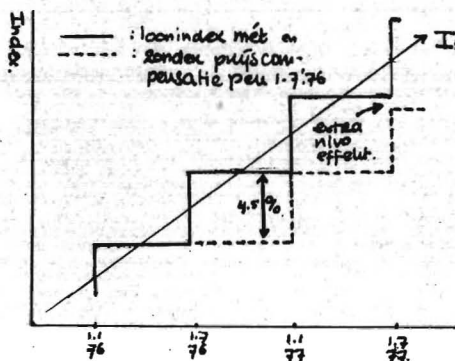
Indexering is het aanpassen van een nominaal bedrag met behulp van een (prijs-)indexcijfer, zodanig dat de reële waarde van dat bedrag onaangetaast blijft, of een gewenste ontwikkeling volgt. In het geval van de loonindexering wordt op het moment de methode van de na-indexering gebruikt; elk halfjaar (per 1-1 en 1-7) worden de CAO-lonen verhoogd met het percentage waarmee het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie gedurende het halfjaar daarvoor is gestegen. Dat prijsindexcijfer is zodanig opgesteld, dat het een redelijke maatstaf is voor de prijsstijgingen die "de modale werknemer" tegenkomt bij de aanschaf van zijn consumptiegoederenpakket. Enigerlei vorm van indexering van de lonen kennen wij in Nederland sinds 1965, toen ze voornamelijk werd ingevoerd om al te onbescheiden looneisen van de vakbeweging te voorkomen.⁽¹⁾ Maar naarmate enerzijds het inflatietempo steeg, en anderzijds de jaarlijkse reële loonsverhoging afnam, werd de prijsindexering verantwoordelijk voor een steeds groter deel van de jaarlijkse loonstijging. En daarmee ook steeds meer een mikpunt van aanvallen van ondernemerszijde.

Deze aanvallen concentreren zich sinds 1972 op wat statistici noemen de volledigheid van de indexering. Dat is het probleem welke componenten van de prijsstijgingen wel of niet in de lonen moeten worden gecompenseerd. Daarbij wordt de compensatie van enkele componenten betwist met een argumentatie die in meer vulgaire vorm ook wel wordt gehanteerd om het bestaan van een prijscompensatie "uberhaupt" aan te vallen: de theorie dat de loontrekkers door het feit dat ze compensatie krijgen voor (een deel van) de prijsstijgingen de lasten van de inflatie ten onrechte op anderen afwentelen. We zullen zien dat met deze argumentatie precies het omgekeerde verdedigd wordt: het afwentelen van de prijsstijgingen op de werknemers.

COMPONENTEN

Wat betreft de volledigheid van de indexering speelt een discussie over twee belangrijke componenten van het prijsindexcijfer: stijgingen van de indirecte belastingen zouden in het geheel niet, die van de kosten van medische verzorging slechts voor de helft in de lonen gecompenseerd mogen worden. De SER heeft in een advies uit 1972 zelfs aan het CBS gevraagd een nieuw prijsindexcijfer te produceren, waarin deze aanpassingen doorgevoerd waren. Sinds eind '75 is dit "SER-indexcijfer" beschikbaar, maar nog niet in gebruik.⁽²⁾ De argumentatie om stijgingen in de indirecte belastingen (BTW, accijnzen, etc) niet in de lonen te compenseren is, dat deze belastingen door de over-

heid worden verhoogd om een inkomenshervreiding tussen de particuliere en de collectieve sektor tot stand te brengen. Compensatie in de lonen zou tot een onterechte afwenteling van de lastenverzwaring door de werknemers leiden. Dit argument is onjuist. Het zou alleen opgaan als alle Nederlanders in staatsdienst waren, een stand van zaken die degenen die het bedachten nu juist willen voorkomen, naar mij dunkt. De particuliere sector bestaat uit ondernemers, zelfstandigen en werknemers. Als een verhoging van de indirecte belastingen door de eerste twee groepen mag worden afgewenteld via prijsverhogingen, maar door de loontrekkers vervolgens niet, zijn deze laatsten uiteindelijk degenen die de volle last van deze verhoging (en let wel, niet in procenten, maar in volume) te dragen krijgen. Het niet compenseren van de verhoging in de lonen bij afwezigheid van controle op prijzen en tarieven leidt aldus niet alleen tot de bedoelde inkomensoverheveling naar de overheid, maar ook tot een reële inkomenshervreiding tussen werkgevers, zelfstandigen en loontrekkers, ten koste van de laatsten. Het feit dat desalniettemin ook in de vakbeweging stemmen opgaan om van deze compensatie af te zien⁽³⁾ is een indicatie van de huidige sociaal-economische krachtsverhoudingen in Nederland.

ZIEKENFONDS

De argumentatie om de stijging van de kosten voor medische verzorging slechts voor de helft in de lonen te compenseren is van andere aard. Deze component is de snelst stijgende van het prijsindexcijfer, en heeft daarin ook een vrij groot gewicht, wat onge-

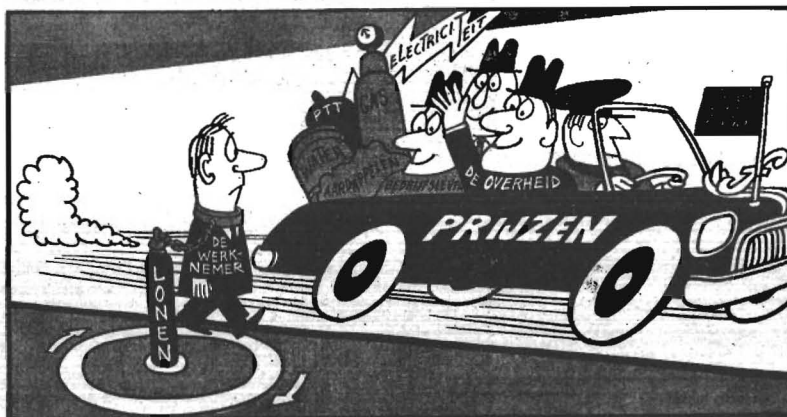
twijfeld ook de reden is dat er aan wordt gesleuteld.⁽⁴⁾ Er wordt gesteld dat de helft van de kosten die werknemers voor medische verzorging maken in feite niet door hen zelf worden betaald: werkgevers en overheid betalen ongeveer de helft van de ziekenfondskosten. Hoewel dat laatste ongetwijfeld waar is, gaat het argument in dit geval nou precies niet op: bij het bepalen van het prijsindexcijfer wordt niet uitgegaan van de uitgaven van werknemers, maar van hun consumptie. Daarmee wordt gerechtvaardigd dat die lastenstijgingen, die niet via de consumptieprijzen tot uiting komen ook niet in het prijsindexcijfer worden verwerkt (en dus ook niet in de lonen gecompenseerd). Als dus nu van de medische verzorging de uitgavenkant gaat worden gemeten, is het niet meer dan logies ook alle heffingen (motorrijtuigen!, milieuheffing!) voortaan op te laten nemen in het prijsindexcijfer.

AFWENTELLEN

Het zal uit het bovenstaande duidelijk zijn geworden, dat ik stel dat elke prijsverhoging ontstaan doordat werkgevers, zelfstandigen en overheid zelf hun kostenstijgingen afwentelen volledig in de lonen moet worden gecompenseerd. Overigens lijken de ondernemersorganisaties nog steeds pogingen te doen de prijscompensatie per 1 juli a.s. volledig onder tafel te krijgen. Bij de verwachte 9% prijsstijging (op jaarbasis) betekent dat een achteruitgang van de reële inkomens van loontrekkers met 4,5%. In volume komt dat neer op ongeveer 4,5 miljard gulden, die aldus overgeheveld zou worden. Daarbij komt dan nog een extra effect dat ontstaat door het relatief bij het prijsnivo achterblijven van het loonnivo. In de volgende, eenvoudige figuur is het ondernemersplan, dat overigens zo zwak beargumenteerd is dat ik niet denk dat iemand het in Rostra zou durven verdedigen, weergegeven.

Sander Kooistra

- 1) zie o.a. het artikel van Prof. Kessler in De Economist 1975-4, p. 518
- 2) SER-advies 1972-1
- 3) Drabbe, FNV Volkskrant 18-3-76
- 4) de Waarheid, Knoeien met de index, 9-1, 17-1 en 24-1 1976.

VERKIEZINGEN

AKTIEGROEP

EKONOMEN

Bij de beoordeling van de gang van zaken in de faculteitspolitiek, kunnen wij constateren dat de invloed van rechts (in de faculteitsraad vertegenwoordigd door de docenten van het E.F.B. en studenten van de Werkgroep Economen) op het faculteitsbeleid verder is teruggedrongen. Een progressieve meerderheid van Partij van de Economisten (staf), de vertegenwoordigster van de technisch-administratieve staf en Aktiegroep Economen zorde voor een aantal belangrijke resultaten. Dat deze resultaten juist behaald werden op punten waarop de studenten, gesteund door docenten, de laatste jaren krachtige oppositie hebben gevoerd, bewijst de juistheid van de opvatting van de Aktiegroep, dat echte studentenvertegenwoordiging meer inhoudt dan alleen in raden en commissies werken. Bovenstaande beoordeling zullen wij hieronder op een aantal punten concreetiseren.

ONDERWYS

Het onderwijsfront zal de komende jaren vrij sterk beheerst worden door de herprogrammering. Voor wij ingaan op de voorstellen die de Aktiegroep heeft geformuleerd voor een nieuwe opzet van de studie, zullen wij eerst de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar in de diverse fasen schetsen.

propedeuse

Hier werden de eerste stappen in de richting van een geheel andere opzet gezet. Een van de belangrijkste verlangens van vele jaargangen 1e jaars-studenten, nl. afschaffing van de selectieve propedeuse werd door het besluit van de faculteitsraad om de geldigheidsduur van de toetsen van 1 tot 2 jaar te verlengen, in belangrijke mate gerealiseerd. Ook op studieinhoudelijk gebied zijn een aantal verbeteringen aangebracht, zoals de uitbreiding van de algemene inleiding tot 6 weken en vervanging van de nagel aan de doodskist van veel

Boven (van links naar rechts): Dennie Pit (FR), Jan Blom (FR), Paul van Hal (FR), Titus Ahrens (UR), Adri Stam (UR), Ben Sanders (FR), Miriam Nijhof (FR). Midden: Kees de Boer (UR), Jos Smit (UR), Riens van Zanen (UR,FR). Onder: Rob Kerstens (FR), Ron Humme (FR).
Verdere kandidaten FR: Hein Vrolijk, Ferd Crone, Rik Hindriks en Wiens van Asselt. Voor de UR: Job de Lange (Econometrie), Flip van Sloten, Joost van de Ven (Econometrie), Piet de Vrije, Ernest Laane (Econometrie).

studenten: Samuelson. Dat met deze veranderingen een tijdperk van hoera-geroep is ingetreden, zou teveel gezegd zijn; er valt nog een heleboel te verbeteren. Het functioneren van de werkgroepen blijft een bron van ergernis. Verder dan het op een schoolse manier behandelen van opgaven komt men veelal niet. De werkgroepbijeenkomsten zouden gedeeltelijk besteed kunnen worden aan het bespreken van werkstukken die studenten individueel of in kleine groepjes opstellen over b.v. actuele onderwerpen. Ook de samenhang tussen de verschillende onderdelen van de propedeuse moet verbeterd worden. Het wordt dan ook tijd dat er een serieus begin wordt gemaakt met de integratie van micro, macro en bedrijfseconomie. Er moet toegevoerd worden naar een echte al-

gemene inleiding die naast bovengenoemde integratie, gekenmerkt wordt door meer aandacht voor de geschiedenis van het economisch denken en methodologie. Een voorstel om de bijscholingscursus voor W1-deficiënten af te schaffen werd door F.R. op aandrang van de Aktiegroep verworpen.

kandidaats

Hier kreeg de z.g. Kandidaats Programma Commissie opdracht om voorstellen uit te werken ter verbetering van de kandidaatsstudie, op basis van de gehouden evaluatie (o.a. docenten- en studentenenquête). De Aktiegroepvertegenwoordigers in deze commissie komen op voor: uitbreiding van de beschikbare tijd voor de hoofdvakken (semester-

A.G.E.

blokken), vervanging van hoorcolleges door werkgroepen, meer aandacht voor actualiteiten enz. Deze en andere zaken worden besproken in het open kandidaatscomité, wat een platform wil zijn voor alle discussies m.b.t. het kandidaats. Andere zaken waarmee dit comité zich bezighield, waren het opstellen van de kandidaatsnota, waarin kritiek op de afzonderlijke kandidaatsvakken en voorstellen ter verbetering werden gedaan en het voeren van een actie n.a.v. de uitslag van het tentamen financiering (68,5% gezakten). De Aktiegroep zal zich inzetten voor het realiseren van een vaste beroepsprocedure, zodat studenten met klachten over een tentamen terecht kunnen bij de van beroep. Een belangrijk resultaat is het formeel vastleggen van de mogelijkheden t.a.v. projectgroepen, waarvan een positieve invloed blijkt uit te gaan op het aantal georganiseerde groepen.

doctoraal

De opzet van de doctoraalfase is om de student te brengen tot een doelmatige specialisatie. De mogelijkheden voor doelmatige specialisatie worden echter belemmerd door het gebrek aan inhoudelijke samenhang tussen de doktoraalvakken. Een eerste stap ter verbetering van deze situatie is gezet toen de onderwijscommissie op initiatief van de Aktiegroep vertegenwoordigers besloot de vakgroepen aan te bevelen om studenten meer vrijheid bij het opstellen van hun literatuurlijst te laten. Ook kan dit verbeterd worden wanneer een aantal vakgroepen meer aandacht besteedt aan het aangeven van de eigen plaats van het vakgebied binnen het geheel van de economie. Bij een aantal vakken (o.a. bij macro) deden zich positieve ontwikkelingen voor op studieinhoudelijk gebied. I.p.v. de gebruikelijke uitgebreide handboekbestudering, concentreerde men zich op een bepaald onderwerp. Deze ontwikkelingen verdienen ondersteuning.

herprogrammering

In het kader van de Wet Herstructurering Wetenschappelijk Onderwijs moeten alle (sub)faculteiten volgens bepaalde richtlijnen een nieuw studieprogramma opstellen met een cursusduur van 4 of 5 jaar. De Aktiegroep Economen heeft deze herprogrammering tot een van haar belangrijkste taken voor de komende jaren gemaakt, omdat zij de mogelijkheid moet bieden verbeteringen in de inhoud en opzet van de studie aan te brengen. Door het op een rij zetten van de ervaringen met en de kritiek op het huidige studieprogram-

ma is de Aktiegroep gekomen met een voorstel voor de opzet van het nieuwe studieprogramma.

Elders in deze ROSTRA staat dit voorstel uitgebreid vermeld en zullen we er hier dus niet verder op ingaan. Begin mei zullen we i.s.m. de SEF, evenals vorig jaar, onderwijsdagen organiseren waarop dit voorstel ter discussie zal staan.

avondstudie

Naast de ook voor de dagstudie geldende verbeteringen als de verlenging van de geldigheidsduur van de toetsen en vervanging van een aantal boeken, is de Aktiegroep in de Faculteitsraad opgekomen voor omzetting van het semestersysteem in een trimester systeem voor de propedeuse-avondstudie. Zo'n systeem betekent uitbreiding van beschikbare tijd en biedt de studenten de mogelijkheid om een opgelopen achterstand weer in te halen.

Verder verdient het aanbeveling om juist in de avondopleiding geen onervaren docenten in te zetten. Voor avondstudenten is de beschikbare college tijd immers veel te gering om ook nog eens met slechte docenten geconfronteerd te worden.

De Aktiegroep zal het komende jaar gaan zoeken naar een methode om de invloed van de avondstudenten op het beleid vorm te geven. Te denken valt aan regelmatig te houden enquêtes over de kwaliteit van onderwijs en evaluatiebijeenkomsten aan het eind van ieder blok.

Via de SEF zal de Aktiegroep ook 's avonds boeken met kortingen en kopiëren met korting blijven verzorgen.

democratisering

Terwijl op veel andere punten de laatste jaren verbeteringen zijn aangebracht, is de economische faculteit op het gebied van de democratisering een achtergebleven gebied aan de Universiteit van Amsterdam. Belangrijkste uiting daarvan is het ontbreken van studenten in vakgroepen en vakgroepsbesturen. Dat is ook de reden waarom de Aktiegroep zich zal inzetten om het Faculteitsreglement, waarin dit is vastgelegd, te laten afkeuren door de Universiteitsraad.

Vertegenwoordiging van studenten in de vakgroep is van belang omdat juist daar onderwijs en onderzoek gemaakt worden. De studenten moeten hier in samenspraak met docenten en TAS over meebevelen. Als eerste vakgroep heeft nu Recht een reglement dat studenten de mogelijkheid geeft, in de vakgroepsbesturen te worden opgenomen. Dit reglement moet door de Faculteitsraad goedgekeurd worden. Op andere vakgroepen zal aandrang worden uitgeoefend om gelijksoortige reglementen te ontwerpen. De plannen van Staatssecretaris Klein om de democratisering terug te draaien op tal van punten, zullen fel bestreden worden en er zal juist gestreefd moeten worden naar uitbouw van de democratisering, zowel voor studenten als voor staf en TAS.

studiefinanciering

Uitgangspunt bij het streven naar een goed studiefinancieringstelsel is voor de Aktiegroep dat zo'n stelsel de externe democratisering van het hoger onderwijs bevordert. Een universitaire studie mag geen elite-zaak worden, maar moet ook bereikbaar zijn voor mensen uit lage inkomensgroepen. In dit licht moeten ook de acties gezien worden voor een goed en wettelijk vastgelegd studenteninkomen, tegen rentedragende leningen als vorm van studiefinanciering en tegen het uitblijven van de prijscompensatie.

studentenvoorzieningen

De inkomenspositie van studenten wordt aangetast door de verhoging van de huren van studentenflats (voor een kamer van 3½ bij 4 meter betaalt men nu soms al f175,-) en de prijzen van mensamaaltijden (+ f4,50). De Aktiegroep vertegenwoordiger in de Universiteitsraad zal opkomen voor subsidiëring van een deel van de servicekosten van studentenflats en voor verlaging van de mensaprijzen. Ook op de faculteit komt de Aktiegroep voor deze belangen, nl. via de SEF. Deze studievereniging drijft op de inzet van tal van Aktiegroep-leden of-sympatisanten, die via de SEF zorgen voor korting op studieboeken, een ruilbeurs voor tweedehands boeken, goedkoop kopiëren en de SEF-borrels met de lage prijzen. Door de belangeloze inzet van Aktiegroepers zal de SEF ook de komende tijd deze activiteiten blijven ontplooiën.

buitenland

Hier ziet de Aktiegroep voor zichzelf een taak op het gebied van de informatieverrijking en het organiseren van solidariteitsacties. Zo organiseerde de ASVA een informatieforum over Portugal, Suriname en een bijeenkomst van solidariteit met het Spaanse verzet. Belangrijk is het ook dat in de studie aandacht wordt besteed aan zaken als het neo-kolonialisme en ontwikkelingshulp b.v. in het vak I.E.B.

tot slot

Deze verkiezingen zijn met name belangrijk, omdat het gaat om de volgende vraag: Kan het beleid zoals dat het afgelopen jaar vorm kreeg in een aantal belangrijke besluiten van de progressieve meerderheid in de Faculteitsraad (P.v.d.E., TAS-vertegenwoordigster en Aktiegroep) en de Universiteitsraad (Progressief Personeel, ASVA en Aktiegroep), het komende jaar voortgezet worden. Als je dat wilt, stem dan Aktiegroep Economen, in de wetenschap dat deze niet inslaapt na de verkiezingen, maar voortdurend werkt aan een actief beleid. Kom op maandagmiddag naar de Aktiegroepvergadering.
STEM AKTIEGROEP EKONOMEN, VOOR EEN AKTIEF BELEID!

Aktiegroep Economen
kr. 2163, tel. 5254122
ieder maandagmiddag om 13
uur vergadering in zaal 2249

WERKGROEP-ECONOMEN

In 1973 stond het al in ons verkiezingsstuk. We herhaalden en herhalen het weer. De werkgroep beoordeelt de Faculteitsproblematiek op zijn eigen merites. De Werkgroep heeft zich niet gelieerd met een ASVA of een OBAS want we zijn een Faculteitsvereniging. Het politiek handjeclap, de coalitie is ons vreemd. Wij kunnen ons deze bewegingsvrijheid permitteren in de Raad. De verantwoordelijkheid die wij kennen is die t.a.v. de studenten aan onze faculteit. De Werkgroep is niet onder de noemer links of rechts te vangen. Dit onderscheid zou al te gemakkelijk tot vooroordelen kunnen leiden. Er bestaat een (wassende) groep mensen die zich ergeren aan het feit dat een kleine groep (weliswaar actieve, wellicht gepassioneerd om met v.d. Doel te spreken) steeds regelender wil gaan optreden. Wordt dit "regelen" weliswaar breed beargumenteerd, een overdosis wordt vertaald in bemoeizucht. En dit is fundamenteel, het ontnemen van eigen verantwoordelijkheid tast het vrijheidsgevoel aan.

onderwijs

De definitieve uitvoering van de herstructurering staat voor de deur. Er zullen wijzigingen in de Universitaire studie worden aangebracht die de student niet onberoerd kunnen en mogen laten. Wat zal een student in de toekomst gaan presteren. Komt ons eigen verantwoordelijkheidsgevoel in de knel en laten wij ond dan snel beïnvloeden? De econoom moet voor zichzelf goed duidelijk kunnen afwegen wat de voor- en nadelen van bepaalde activiteiten en onderzoeksresultaten zijn, wie daar bij betrokken zijn (b.v. welke belangengroepen) en op grond daarvan een onafhankelijk oordeel kunnen vellen.

Het blijft noodzakelijk waakzaam te zijn tegen opgedrongen meningen.

herstructurering

Er moet voor gezorgd worden dat het studieprogramma niet zodanig strak wordt dat er geen ruimte meer over blijft voor activiteiten naast de studie. Het gevaar van een opeenstapeling van blokkursussen is het verloren gaan van een bepaald verband in de studie. Je krijgt dan het kafetariamodel; trek maar iets leuk uit de muur. Een meer gerichte studie zou een betere oplossing zijn. Het moet duidelijk zijn waar de koppeling van theorie en praktijk plaatsvindt. Eerst herprogrammeren en dan herstructureren. Het is beter als de veranderingen in het wetenschappelijk onderwijs door de instellingen zelf worden gedragen.

onderste rij : Hubert Sturm, Paul Baneke, Jan Krijnen
midden rij : Marcel Fleur, Robert Claushuis
staand : Klaas van Tulder, Kees ten Broek
op deze foto ontbreken : Pieter Beemsterboer, Paul Bakker, Joost Haaker

Buiten de studieperiode is een goede samenwerking in teamverband noodzakelijk en het belang van goede onderlinge contacten moet benadrukt worden. Het studieprogramma moet zo zijn opgesteld dat dit niet automatisch leidt tot op eigen houtje studeren. Dus actieve participatie van studenten m.b.t. studiewerkzaamheden (werkgroepen), als m.b.t. de besluitvorming inzake het studieprogramma (studenten in de vakgroepen).

W. E.

Daarom ook heeft de Werkgroep tegen het Faculteitsreglement gestemd omdat daarin het participeren binnen de vakgroepen wordt belemmerd. We hebben vorig jaar gepleit voor een bredere opleiding die beantwoordt aan een pluriformiteit van interessen en motivatie, er zijn enige besluiten genomen in de Raad die deze opzet stimuleren. De nominale studieduur na de herstructurering dient uiteraard 5 jaar te zijn. De integratie van H.B.O. en W.O. staat op stapel en de ideeën die aan de Middel-school ten grondslag liggen zullen zich ook tot de Universiteit uitbreiden. In naam zal alles één zijn, maar binnen dit grote kader zal de studie zo gedifferentieerd worden dat het programma beter aan ieders individuele capaciteiten en interessen aangepast wordt. De Universitaire gemeenschap mag niet te zeer in zichzelf gekeerd raken door isolement na te streven.

propedeuse

In het afgelopen jaar hebben wij met ons stemgedrag de doorslag gegeven aan de verlenging van de geldigheidsduur van de propedeuse toetsen tot 2 jaar. Dit hebben we gedaan op grond van het argument dat aanpassingsmoeilijkheden (woonsituatie etc.) - zo die er zijn - niet voor iedereen even groot zijn. Maar wij hopen dat de student niet de neiging zal krijgen zijn mogelijkheden te overschatten hetgeen hem problemen tijdens de rest van de studie kan opleveren. Het betrekken van actuele onderwerpen in een vroegtijdig stadium van de studie dient gestimuleerd te worden. Toch zal het vormen van een algemeen begrippenapparaat noodzakelijk blijven. Verwaarlozing van fundamentele vakken zoals wiskunde maakt dat de student tijdens de rest van de studie voor onoverkomelijke problemen komt te staan. Een tendens tot algemene nivellering kan dan niet uitblijven en akties ter verzachting van de tentameneisen zullen keer op keer ondernomen worden.

kandidaats

De Werkgroep blijft tegen het instellen van semesterblokken in de kandidaatsfase. Bij gemiste tentamens wordt de kans op het onnodig uitlopen van de studie zeer groot. Een voorstel bestaat om reeds in de kandidaatsfase een mogelijkheid tot specialisatie in te bouwen. Ons inziens mag dit niet te ver gaan. Het kweekt al in een vroeg stadium onbegrip tussen sociaal

(vervolg zie pag. 18)

progressief personeel

Hierbij wil ik graag de aandacht vestigen op het verkiezingsprogramma van de TAS aan onze faculteit en de veranderingen die plaats gaan vinden.

Als TAS-leden van deze faculteit hebben wij in onze vergadering van 17-3-1976 besloten dat wij ons aansluiten bij de vereniging Progressief Personeel en het programma van de P.P. over willen nemen -aangepast aan onze faculteit- n.a.v. de volgende criteria.

-Waarom ons aansluiten bij een bepaalde groepering?

- 1e Omdat wij als "kleine" TAS-groep zeer in de minderheid zijn;
- 2e Omdat onze belangen op grotere schaal behartigd kunnen worden;
- 3e Daar wij dan ook meer zeggenschap krijgen door onze medegroepgenoten op Universitair niveau;
- 4e Op die manier worden wij ook beter en juridisch verantwoord gesteund.

-Waarom ons aansluiten bij de Vereniging Progressief Personeel?

Naar wat ik het afgelopen jaar zo links en rechts als faculteitsraadslid vernomen heb van verschillende TAS-leden komen hun wensen en kritieken vrij nauw overeen met dat wat de P.P. wil. Ik noem hierbij enkele essentiële punten:

- 1e Het scheppen van een beter sociaal klimaat, waarin iedereen van zijn/haar rechten gebruik kan maken;
- 2e Rechtszekere beoordelingsprocedures; die niet discrimineren tussen de verschillende categorieën personeel;
- 3e Scholings- en promotiekansen;
- 4e Variabele werktijden voor het gehele personeel.

De vereniging P.P. die al enorm actief is in de Universiteitsraad, streeft ernaar dat ook op faculteitsniveau haar belangen behartigd worden. De P.P. bestaat uit TAS- en Wetenschappelijk personeel. Hierbij ontken ik niet dat het TAS- en W.P. soms verschillende belangen hebben,

maar dat betekent nog niet dat deze belangen met elkaar strijdig zijn.

-Wat willen wij gaan bereiken in het komende jaar!!

1e In samenwerking met het P.P.-bestuur zullen wij gaan bezien in hoeverre er een mogelijkheid bestaat de TAS-vertegenwoordiging in onze faculteitsraad uit te breiden, dit in verband met de uitbreiding van ons TAS-aantal van 22 naar 29 nu de reproductie er bij gekomen is.

2e Leden van het technische en administratief personeel moeten wezenlijk bij het werk -bv in de vakgroepen- worden betrokken en daarvoor medeverantwoordelijkheid kunnen dragen. Dat betekent, dat zij een deel van hun werktijd aan studie moeten kunnen besteden, om zich in de problemen van onderwijs en onderzoek te kunnen inwerken. Indien de TAS dit wenst, kan het een beroep doen op het W.P. om hierbij van dienst te zijn. Het betekent ook, dat deze personeelsleden recht hebben op informatie over lopend en voorgenoemd onderzoek en over het onderwijs. Tenslotte moeten ook zij voorstellen voor onderzoek kunnen doen.

3e De vereniging - en haar vertegenwoordigers- zullen ernaar streven dat het TAS-personeel een ruime plaats krijgt in het vakgroepenbestuur.

4e Op faculteits-niveau:

- v o o r een onderzoeksbeleid zijn dat van de vakgroepen uit wordt opgezet en uitgevoerd;
- v o o r een maximale democratisering van faculteit en vakgroepen zijn, door middel van een zinvolle inschakeling van alle personeelsleden en studenten bij het werk en het beleid van vakgroepen en faculteit;

Op universitair niveau:

- t e g e n een scheiding van onderwijs en onderzoek;
- v o o r optimale mogelijkheden van universitair onderzoek;
- t e g e n aantasting van de rechtspositie (de belangen van het personeel):
 - van het wetenschappelijk personeel (inkl. kandidaats-assistenten) door het dreigende wegvallen van reële onderzoeksmogelijkheden;
 - van de TAS, het wetensch. personeel in tijdelijke dienst en de kandidaats-assistenten door het ontbreken van een regeling van het meebeslissingsrecht in vakgroepen;
 - v o o r een regeling waarbij gehonoreerde tijd ter beschikking komt voor bestuurswerkzaamheden.

5e Het bevorderen van de contacten met progressieve personeelsorganisaties in andere (sub-)faculteiten om te komen tot een gezamenlijk beleid inzake faculteits- en universiteits-aangelegenheden.

6e Ten aanzien van het personeel, die betrokken zijn bij de receptie, reproductie en garage willen wij het volgende proberen te bereiken:

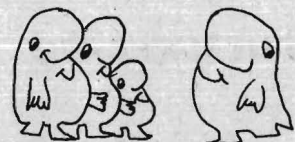
a) Het vormen van een vakgroep bestaande uit leden van de voornoemde groeperingen, met stemrecht voor de leden die uit hun midden gekozen zijn. Met een eigen reglement, eventueel kostenplaats en krediet. (Een dergelijke vakgroep bestaat reeds op het Zeeman Laboratorium, daar genoemd de Beheerscommissie. Deze commissie wijkt op een "paar kleine punten" af van onze Beheersraad, t.w. de raad wordt gevormd door twee gekozen leden uit vakgroep A; twee gekozen leden uit vakgroep B; twee gekozen leden uit de beheerssector; de hoofden van dienst; de beheerder. De twee laatst genoemde hebben geen stemrecht. De beheerder is voorzitter van de beheerscommissie).

of

b) De vakgroepen die gezamenlijk bediend worden door deze categorie van de TAS, zouden een werkgroep dienen te vormen, die het desbetreffende werk regelt en bepaalt. De samenstelling van het werkgroepbestuur moet geregeld worden in een huishoudelijk reglement. Gedacht wordt aan een konstruktie, waarbij zowel afgevaardigden van de desbetreffende vakgroepen als het betrokken personeel in de werkgroep zijn opgenomen. Deze werkgroep zal de facto de plaats zijn, waar over werk en werkomstandigheden wordt gesproken en waarin het betrokken personeel zelf een direkte inbreng heeft.

-Daarom ons aansluiten bij de vereniging Progressief Personeel!!!!

Hierbij wil ik graag een uitspraak gedaan in het artikel in het Rosstra nummer 43 (febr. 1976) rectificeren. Prof. Ankum heeft inderdaad de belofte gedaan uit te zoeken in hoeverre de TAS-leden van reprod. e.d. tot onze faculteit kunnen behoren en heeft mij onlangs medegedeeld dat deze TAS-leden in het kiezersregister van de Economische Faculteit zijn opgenomen. Met betrekking tot alle andere zaken genoemd in het betreffende artikel heeft Prof. Ankum (helaas) géén toezeggingen gedaan.

jullie krijgen inspraak en medezeggenschap

maar dan wil ik jullie ook niet meer HOREN!!!!!!

Lydia van der Ark-Zijdel,
TAS-vertegenwoordiger in de
Faculteitsraad, Kamer 2296,
tel. (525) 4113 of 900640

partij v.d. economen

J.J. Klant,
R. de Lange,
L.J. Zimmerman,
G. Oly,
Th. Schoonhoven,
J. van den Doel.

Wij zullen ons beleid in de Faculteitsraad baseren op de volgende uitgangspunten:

1. geen polarisatie op basis van een scheiding in geledingen,
2. bij werkelijk belangrijke kwesties zal de Partij van de Economen de eigen geleding zo mogelijk rechtstreeks raadplegen.

PROGRAMMA

ONDERWIJSBELEID

- voortgang van de evaluatie van het onderwijs,
- herstructurering en herprogrammering mogen niet leiden tot het verminderen van omvang en kwaliteit van het huidige onderwijsprogramma,
- opheffen van de gebreken in de huidige opleiding, o.a. door:

- a) een ruimere toepassing van de semesterstructuur, in het bijzonder voor de hoofdvakken,
 - b) voldoende tijd voor het schrijven van de papers in te ruimen in de kandidaatsfase,
 - c) invoeren van een "afstudeerproject".
- verdere uitbouw van een volwaardige avondopleiding,
 - stimulering van andere dan cursorische onderwijsvormen.

ONDERZOEKBELEID

- onderzoek mag bij de planning niet als restpost worden beschouwd,
- toekenning van ongeveer de helft van de onderzoekstijd op basis van prestaties,
- regelmatige bespreking van onderzoekresultaten, o.a. door het organiseren van seminars,
- interne publicatie van onderzoekresultaten, o.a. door researchmemoranda,
- verbetering van de onderzoekfaciliteiten (incl. bibliotheek),
- centralisatie van de bibliotheken,
- inschakeling van studenten in onderzoekprojecten.

PERSONEELSBELEID

- verbetering van het onderzoek naar de tijdsbesteding van het wetenschappelijk personeel,
- in beginsel vervult ieder lid van het wetenschappelijk personeel bestuurs- en beheerstaken,
- formulering van een aanstellings-, promotie- en ontslagbeleid; uitvoering van het door de faculteitsraad genomen besluit inzake de rechtspositie van medewerkers in tijdelijke dienst,
- geen verzwarend van onderzoekstaken door omzetting van gewone formatieplaatsen in zg. doorstroomplaatsen.

BESLUITVORMING

- vertegenwoordigers van studenten in de vakgroepen, tenzij de betreffende vakgroep kan aantonen dat het onmogelijk is,
- delegatie van bevoegdheden aan andere faculteitsorganen mag niet leiden tot uitholling van de bevoegdheden van de faculteitsraad.

P. Verburg,
F.T.M. Klijn,
J.G. Odink,
A. Schrama,
H.M.A. Koenders,
J.H. van Stuijvenberg,
A.B. Frielink,
F.J. Noorbergen,
P.A.M. van Philips.

Programmapunten voor de lijst Economische Faculteits Belangen

Onderwijs

1. Herstructurering met kracht ter hand nemen. Uitgaande van verlangd niveau, uitgedrukt in eindtermen, programma's ontwikkelen en vandaar uit de gewenste resp. noodzakelijke cursusduur berekenen, zodat eventuele aanvraag voor verlenging van de cursusduur goed gedocumenteerd en dus niet bij voorbaat kansloos is.

2. Invoering van een systematische evaluatie van hoorcolleges en werkgroepen per vak en per blok tezamen met de studenten die daarin participeren hebben, zulks om lering te trekken uit de ervaringen met betrekking tot inhoud en methodiek om mede langs die weg een zo optimaal mogelijke onderwijssituatie te verkrijgen.

3. Verbetering van de procedure van overleg over het onderwijsprogramma in de doctoraalfase voor elk vak in elk blok met de studenten die in dat blok het onderwijs in dat vak volgen.

4. Verantwoorde programmering van de invoering van het avondonderwijs, niet alleen in de kandidaatsfase, maar waar mogelijk ook in de doctoraalfase voor die vakken waarvoor voldoende belangstelling bestaat. Voor zover het doctoraal studenten betreft die niet via de avondopleiding het kandidaatsexamen hebben behaald, zal medewerking aan avonddoctoraalwerkgroepen door de docen-

faculteits belangen

ten slechts op basis van vrijwilligheid moeten worden geregeld. Meewerken aan eventuele experimenten voor een open universiteit.

5. Intensivering van de programmering en conditionering van experimentele onderwijsvormen binnen de faculteit.

6. Bij docentenbenoemingen dienen naast de vakkenis en onderzoekbekwaamheid- de onderwijsbekwaamheid en de onderwijsmotivatie steeds een belangrijke rol te spelen.

Onderzoek

1. Rechtvaardige verdeling van de voor onderzoek beschikbare tijd. Niet automatische koppeling aan prestaties uit het verleden, wel aan reële verwachtingen, die o.m. gebaseerd kunnen zijn op prestaties uit het verleden. Voor doctoraal studenten deelname aan onderzoekactiviteiten in studie inbouwen.

2. Vakgroepen dienen te beslissen over de verdeling van de beschikbare tijd van het w.p. over met name onderwijs en onderzoek, met inachtneming van een individueel minimum van 20% voor onderzoek.

3. Verbetering van de informatie-uitwisseling over op gang zijnde onderzoeksprojecten ter stimulering van voortgang en kwaliteit van het onderzoek, te beginnen met verdere uitbouw van colloquia, voortgangsbesprekingen in de vakgroep, e.d.

4. Meer stimulansen inbouwen voor promotie-onderzoeken door medewerkers.

5. Gericht streven naar participatie door de faculteit en de aan

haar gelieerde onderzoeksinstituten in regionale, nationale en internationale onderzoekprogramma's.

Bestuur

1. Efficiënter vergaderen van raad, vakgroepen en commissies. Hoewel hierin met betrekking tot de raad al een duidelijke verbetering is opgetreden, blijft dit punt de aandacht vragen.

2. Benoemen van leden van commissies e.d. op grond van specifieke bekwaamheden (bestuurlijk en inhoudelijk) en daarmede de te verwachten inbreng in de besluitvorming, evenwel met vermijding van "hierarchische" cumulatie van functies.

3. Zodanige regeling van de verkiezingen voor de faculteitsraad dat de raadsleden van de geleding "wetenschappelijk corps" zoveel mogelijk uit verschillende vakgroepen afkomstig zijn. Polarisering door middel van lijstensysteem bij verkiezingen achten wij ongewenst.

4. De regel dat raadsleden zonder last of ruggespraak handelen dient in ere gehouden te worden.

5. Personeelsbenoemingen geheel los van politieke overwegingen.

6. Een meer doorzichtige en daardoor besluitvaardiger functionerende structuur van raden, commissies, e.d.

7. Betere informatie en codificatie van besluiten van bestuursorganen.

8. Meer delegatie van besluitvorming aan dagelijks bestuur van de faculteit en vaste commissies.

STAAT EN THEORIE

De lezers die nog hun zegje wilden doen in de discussie STAAT EN THEORIE, zijn reeds te laat. Dit is de laatste ronde, we gaan sluiten.

In dit nummer komen Van den Doel en Stuurman voor de laatste keer in de ring. Beiden bleven alle ronden overeind zodat Johan Conijn als scheidsrechter moet optreden.

We hadden gehoopt dat de discussie niet tot Stuurman en Van den Doel beperkt zou blijven. Dit is echter wel gebeurd hetgeen wij zeer betreuren. Waarschijnlijk was de discussie toch te specialistisch en voelden te weinig mensen zich tot het onderwerp aangetrokken. Ook het soms kemphanengevecht-achtige karakter van de stukken zal een rol hebben gespeeld, hoewel, zo iets geeft ook mogelijkheden: als twee honden vechten om een been, gaat de derde er mee heen.

We hebben de moed nog niet opgegeven en zoeken al weer naar een nieuw thema. De voorkeur gaat uit naar onderwerpen die aansluiten bij de huidige economische problematiek, aanknopingspunten bieden voor mensen uit verschillende richtingen en bereikbaar zijn voor de doorsnee-lezer, zowel om te lezen als om een bijdrage te leveren. Gedacht wordt o.a. aan het thema: de structuurpolitiek van de overheid. Wij zijn voornemens om over dit, of een ander, thema in het septembernummer een inleidend artikel te schrijven. Intussen houden wij ons aanbevolen voor ideeën en suggesties van de lezers hieromtrent.

De redactie.

stuurman EN DE GELAPTE LAARS

De aanleiding tot het debat tussen de Amsterdamse politikoloog Drs Stuurman en mij, was diens stelling dat de welvaartstheoretische staatstheorie niet empirisch is maar normatief zou zijn. In antwoord daarop heb ik niet ontkend dat de welvaartstheorie normatief kan worden opgevat. Ik heb echter gesteld, dat de welvaartstheorie ook empirisch kan worden opgevat. Dit illustreerde ik door tal van welvaartstheoretische studies over de staat te noemen, die empirisch zijn gefundeerd. Sterk versimpeld is de gedachtengang van deze studies de volgende:

De individuen in een bepaalde samenleving hebben niet alleen behoefte aan individuele, maar ook aan kollektieve goederen. Het karakter van een kollektief goed houdt in, dat iedereen ervan profiteert. Teneinde zulke kollektieve goederen te verschaffen zullen de individuen de staat inschakelen. Alleen de staat kan immers garanderen dat iedereen, die profiteert, ook aan de kosten bijdraagt. Slechts via staatsinterventie ontstaat er een financiële basis om voldoende kollektieve goederen tot stand te brengen.

In de normatieve versie van de welvaartstheorie konkludeert de onderzoeker dat de burgers de staat in moeten schakelen teneinde het individueel geluk te vergroten (een voorbeeld van zo'n normatieve analyse is het recente pleidooi van Tinbergen, De Galan en ondergetekende voor een door de staat geleide loonpolitiek, gericht op inkomensnivellering en werkloosheidsbestrijding conform de analyse-Driehuis). In de empirische versie van de welvaartstheorie voorspelt de welvaartstheoretikus echter, dat de burgers de staat zullen inschakelen teneinde hun geluk te vergroten.

Nu is het best mogelijk dat de burgers dat in werkelijkheid niet zullen doen, maar daar gaat het niet om. Het gaat er in de wetenschap om of de voorspelling, dat de burgers het zullen doen, empirisch toetsbaar is, en met name of deze voorspelling weerlegbaar is. En dat is klaarblijkelijk het geval. Als een burger de staat niet inschakelt voor de produktie van die kollektieve goederen, die hij wenst, is de theorie in de gegeven vorm weerlegd.

ZYSPOREN

Teneinde toch vol te kunnen houden, dat de welvaartstheoretische staatstheorie niet empirisch is maar normatief, komt Stuurman in de achtereenvolgende versies van zijn verhaal aanzetten met een groot aantal minder relevante methodologische zijsporen. Hij verwijt mij dat ik uitga van de individuele behoeften als originele gegevens. De individuele behoeften beïnvloeden niet alleen de maatschappelijke structuur, maar worden op hun beurt weer door die structuur beïnvloed. Ik heb dat onderschreven. Maar door uit te gaan van individuele behoeften wordt de welvaartstheorie niet minder toetsbaar, maar juist meer. Door maatschappelijke structuren te verklaren uit individuele behoeften voorkom ik vage, niet toetsbare verhalen over maatschappelijke "krachten" en "systemen" waarvan de herkomst duister blijft, maar die de "mens" desondanks in zijn vrijheid zouden beperken.

Stuurman beweert dat ik de welvaartstheorie tautologisch fundeer door elke individuele handeling per definitie op te vatten als een streven naar grotere welvaart. Mis, helemaal mis.

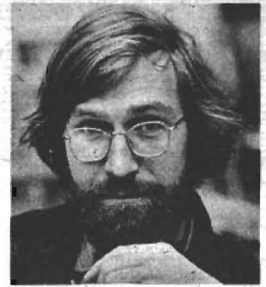
In de eerste plaats leid ik de doeleinden van de individuen niet af uit wat de individuen doen, maar uit wat de individuen zeggen. (Het voordeel daarvan is, dat ik discrepanties tussen zeggen en doen kan opsporen). In de tweede plaats wordt de welvaart in mijn gedachtengang niet vergroot door elke handeling, maar alleen door die handeling die leidt tot een verhoging van het (meetbare) satisfaktieniveau. Op de duidelijke vraag van Stuurman of de politieke systeemtheorie van Easton een welvaartstheorie is, heb ik dus neen geantwoord. Er is alleen sprake van een welvaartstheorie indien bestudeerd wordt of de "output" van dat systeem leidt tot een groter individueel en maatschappelijk geluk. Dat geluk is (in ordinale of kardinale vorm) meetbaar. De welvaartstheorie is dus een empirisch toetsbare theorie.

INTELLEKTUEEL

Stuurman beweert dat ik uitga van een "klassenneutrale" staat en van "harmonie". Dit is feitelijk onjuist en voor de discussie irrelevant. Feitelijk onjuist omdat ik, zoals iedereen kan weten, in navolging van Tinbergen de belangentegenstellingen tussen de bezitters en niet-bezitters van intellectueel kapitaal centraal stel. Irrelevant, omdat het er niet toe doet of de door mij geschetste belangentegenstelling de juiste is. Het gaat erom of mijn visie empirisch toetsbaar is. Als mijn visie onjuist mocht zijn, dient hij door toetsing weerlegd te kunnen worden. En dat kan. De enige theorie, die niet weerlegbaar is, is Stuurman's eigen theorie van de "klassenstaat", namelijk de theorie dat de staat bestuurd wordt door de bezitters van het financiële kapitaal. Als feitelijk wordt aangetoond dat de staat een konservatief beleid voert, zeggen de marxisten: "zie je wel!". Als feitelijk wordt aangetoond dat de staat een progressief beleid voert, gericht op inkomensnivellering en werkloosheidsbestrijding, roepen de marxisten in koor dat dit een concessie is van de kapitalisten om een revolutie te voorkomen. Welk beleid de staat ook voert, de marxisten geven zichzelf altijd gelijk. De theorie is tegen weerlegging geïmmuniseerd. Op mijn herhaalde en dringende uitnodiging om één deugdelijke marxistische staatstheorie te noemen, die empirisch falsificeerbaar is, heeft Stuurman in geen van zijn Rostra-bijdragen gereageerd. De aanvankelijk in de strijd geworpen Miliband werd ijlings teruggetrokken toen ik in drie regels kon aantonen dat dit de meest onweerlegbare theorie is, die ooit door een marxist is geproduceerd. Mijn uitdaging om het empirisch onderzoek van Braam en Tinbergen, waarin het klassekarakter van de staat wordt weerlegd, van terzakekundig commentaar te voorzien, heeft Stuurman tot en met de vorige aflevering genegeerd. In plaats daarvan werd ik voor alles en nog wat uitgescholden. Ik zou niet weten waarover ik het had en, wat nog erger is, ik zou behoren tot de rechtervleugel van de sociaal-democratie. Laten we het erop houden dat Marx drommels goed wist waar hij het over had, maar dat zijn hedendaagse epigonen de maatschappelijke structuurveranderingen niet kunnen onderkennen omdat zij de door Marx gestelde eis van "wetenschappelijk socialisme" aan hunnen laars hebben gelapt.

J. van den Doel.

SIEP STUURMAN: nog een enkele opmerking

Ik zal trachten in het kort een voorlopige afsluitende mening te geven over het debat dat Van den Doel en ik de afgelopen maanden in deze kolommen gevoerd hebben. Ik zal achtereenvolgens ingaan op het methodologisch individualisme, op het klassekarakter van de staat, op de falsificatie-ideologie en op het politieke karakter van de discussie.

1. methodologisch individualisme

Ik had in mijn laatste artikel geschreven: "het methodologisch individualisme leidt tot een constructie waarin het individu als originair gegeven verschijnt, dat vervolgens door de maatschappij beïnvloed wordt. Ironischerwijze leidt juist dit tot een beschouwingwijze waarin de maatschappij verschijnt als een ding boven en buiten de individuen." Hieruit blijkt al dat ik geen aanhanger ben van het nieuwe door Van den Doel ten tonele gevoerde spook, het collectivisme (evenmin als Marx overigens). Van den Doel vergroot met zijn nieuwe indeling in vieren slechts zijn eigen verwarring. Hij vervalt namelijk zelf weer ogenblikkelijk in de door mij in bovenstaand citaat gekritiseerde denkfout. Volgens hem is de conjunctuur te verklaren door het "individualistisch institutionalisme". Bekijken we die verklaring eens nader: "De conjunctuur", aldus Van den Doel, "heeft inderdaad geen doel, maar een richting. Deze richting kan door ekonomen echter uitstekend worden verklaard op basis van individuele doeleinden, namelijk het winststreven van honderdduizenden individuele producenten en het consumptiestreven van miljoenen individuele consumenten. Door een bepaalde institutionele methode om al deze doeleinden te aggregeren (namelijk het marktmechanisme) ontstaat er een makro-ekonomische paradox, als gevolg waarvan geen van de individuen zijn doel meer bereikt". Van de Doel wil de conjunctuur dus verklaren op basis van individuele doeleinden, die vervolgens door een institutie geaggregeerd worden. En op basis waarvan worden de individuele doeleinden dan weer verklaard? Ik zou zeggen op basis van het marktmechanisme. Van den Doel moet, om aan zijn individualistische methodologie vast te kunnen houden, toch weer de scheiding maken tussen individuen die eerst (los van de maatschappij??) doeleinden hebben, die daarna geaggregeerd worden door een institutie die buiten die individuen om op een of ander wijze al bestaat. Zolang hij individualisme en collectivisme abstract tegenover elkaar blijft zetten komt hij er nooit uit. Als Van den Doel zowel het motto van mijn betoog als het betoog zelf goed gelezen had, zou hij hebben ingezien dat het niet

houdbaar is om te spreken van het "bestaan" van instituties los van de individuen. Ik herhaal het nog maar eens: Een maatschappelijke institutie is niet iets dat er "is", maar bestaat slechts in zoverre als een bepaald aantal onderlinge verhoudingen tussen mensen voortdurend gereproduceerd wordt. Ik ga hier nogmaals op in omdat het naar mijn idee het centrale punt in de discussie is, niet alleen m.b.t. de staat, maar voor iedere sociaal-wetenschappelijke theorie. Dezelfde foutieve denkwijze vindt men in de structureel-functionalistische sociologie waarin er eerst "individuen" zijn die vervolgens maatschappelijke "rollen" vervullen. Zoals Elias schrijft: "... deze gedachte zelf hangt samen met de misleidende voorstelling, dat het woord "individu" betrekking heeft op aspecten van mensen, die losstaan van betrekkingen van mensen tot elkaar, die buiten de "samenleving" bestaan. Het woord "samenleving" of "maatschappij" heeft dan op zijn beurt weer betrekking op iets dat los van de individuen bestaat, bijvoorbeeld op "een systeem van rollen", of "een systeem van acties" (1). De bovengeschetste denkwijze doortrekt Van den Doel's gehele betoog, waar hij bijvoorbeeld schrijft: "Het veranderen van maatschappelijke structuren door beslissingen van individuen wordt bestudeerd in de welvaartstheorie". Op mijn uitdrukkelijke vraag naar de minimale vooronderstellingen, die nodig zijn om van een welvaartstheorie te kunnen spreken, heb ik overigens geen duidelijk antwoord gekregen. Het zojuist geciteerde zou ertoe leiden dat iedere sociaal-wetenschappelijke theorie die van het methodologisch individualisme uitgaat, een welvaartstheorie is; kortom, dat welvaartstheorie = behaviorisme. Ik vind het allemaal wel best, maar discussie is weinig zinvol als Van den Doel niet bereid is duidelijk aan te geven, wat zijn theorie nu precies veronderstelt.

2. het klassekarakter van de staat

Van den Doel's opmerkingen over Tinbergen en Van Braam kunnen mij niet erg imponeren. Het debiteren van losse opmerkingen over de inkomensverdeling heeft weinig met serieuze discussie over klasseverhoudingen te maken (2). Over onderzoeken als die van Van Braam wordt in de politicologie al sedert lang gediscussieerd. Als Van den Doel ofwel de machtselite-theorie ofwel de marxistische staatstheorie op dit punt wil weerleggen, zal hij toch aanmerkelijk beter beslagen ten ijs moeten komen (3). Overigens zij opgemerkt dat noch de marxistische these over het klassekarakter van de staat, noch de machtselite-theorie falsifieerbaar zijn in de Popperiaanse betekenis van het woord. Maar: dat geldt al evenzeer voor Van den Doel's theorie in dezen: het politicologisch pluralisme (3).

3. falsificatie-ideologie

Dit is tot dusverre Van den Doel's enige wapen tegen het marxisme. Op mijn verwijzing naar het wetenschapstheoretische debat hierover gaat Van den Doel niet in. In plaats daarvan herhaalt hij de litanie nog eens. Het hele falsificatie-beginsel is echter een ideologie, want:

- De aanhangers ervan, noch iemand anders past het feitelijk toe op sociaalwetenschappelijke, of natuurwetenschappelijke theorieën (i.t.t. deelconclusies). Het beginsel is een nimmer toegepaste norm.

DE KNAPPE KOPPEN

„Terug...! WIJ bedenken wel wat goed voor jullie is...!”

- b. Deze norm legt men vooral op aan z'n politieke tegenstanders, Popper ontwierp het met deze bedoeling en het functioneert nu al een halve eeuw zo.

Het falsificatie-beginsel is dus een verwrongen weergave van wat er in feite in de wetenschap gebeurt, en deze verwrongen weergave functioneert in een specifieke politieke context. In zo'n geval spreken we van een ideologie. Voor het overige verwijs ik naar een artikel van mijn hand over deze materie dat mei a.s. in De Gids zal verschijnen. Van den Doel's verwijt dat het marxisme "vage begrippen" hanteert, is onjuist; bovendien zijn z'n eigen begrippen ook alleen onder beperkte vooronderstellingen kwantificeerbaar. Na alles wat hierover de afgelopen tien jaar geschreven is, lijkt het me niet nodig om nog verder op deze "quantophrenia" (Sorokin's term) in te gaan.

4. wetenschap en politiek

Ik tracht niet, zoals Van den Doel insinueert, mijn "gebrek aan argumentatie" te compenseren door hem voor rechts uit te schelden. Iedereen kan controleren dat ik nergens in mijn stukken beweer dat Van den Doel ongelijk heeft omdat hij rechts is. Maar daarmee is de discussie nog niet gedepolitiseerd. Ik constateer slechts dat Van den Doel tot de rechtervleugel van de PvdA hoort, tot die groep die van Arie Groenvelt en Stan Poppe niets moet hebben, en die voortdurend voor loonmatiging pleit. Dat mag van mij allemaal, maar links is dat naar mijn idee niet. Tenslotte constateer ik dat Van den Doel in zijn polemieken tegen deze lieden in de HP en elders voortdurend naar zijn "nieuwe politieke economie" verwijst. Ik ben dan zo vrij enig verband tussen wetenschap en politiek te vermoeden. Netzomin als bij de marxisten volgt daaruit op zich iets omtrent de wetenschappelijke houdbaarheid van de theorie in kwestie.

Siep Stuurman

noten:

1. N. Elias: Sociologie en Geschiedenis, Amsterdam 1971; p. 43
2. Zie bv.: J.H. Westergaard: Sociology, the Myth of Classlessness, in: Blackburn (ed.): Ideology in Social Science, pp. 122ff.
3. Volgens V.d. Doel zelf, cf. Socialisme en Democratie, 1976, 1; p. 30.

FORUM

Op 18 mei organiseert de Cie. Gastcolleges een Forum aan onze Faculteit over de "Collectieve sector, inkomensverdeling en groei". Het Forum bestaat uit:
-Prof. Dr. C. de Galan
-Prof. Dr. J. Pen
-Prof. Dr. D. B. J. Schouten
Nadere aankondiging volgt.

TOT SLOT

De redactie heeft besloten de discussie over de vraag of de welvaarts-theorie slechts een normatieve staats-theorie dan wel tevens een empirische variant kent, te beëindigen met een voorlopig laatste samenvattende bijdrage van de deelnemers. Terecht dacht ik. De discussie stagneerde: voor dezelfde onderwerpen werden steeds meer pagina's gebruikt om nagenoeg dezelfde standpunten te verdedigen. De eruditie kon getoond worden door bevriende schrijvers aan te halen, maar helderheid verschaftte het niet.

Allereerst wilde ik kort ingaan op de door Van den Doel signaleerde tegenstrijdigheid in mijn stuk (zie Rostra 43 & 44). Van den Doel is het er mee eens dat de doeleinden niet meer als originele gegevens opgevat kunnen worden. Hiermee stemt hij in met een deel van de kritiek op de huidige welvaarts-theorie. Dat een theorie die deze kritiek ondervangen heeft niet normatief zou kunnen zijn, is mij niet duidelijk. Het specifieke karakter, ja het bestaansrecht van de welvaarts-theorie heeft altijd gelegen in het feit dat ze op basis van een beoordelingsmaatstaf het marktmechanisme en het overheidsbeleid evalueerde. Door deze evaluatie verschildte de welvaarts-theorie van de andere economische theorieën. Een afwijzing van de gehanteerde beoordelingsmaatstaf, het criterium van Pareto, impliceert dan ook niet een afwijzing van de normatieve welvaarts-theorie. Het betekent dat de huidige maatstaf vervangen moet worden door een andere, wil de welvaarts-theorie nog bruikbare conclusies opleveren (zie Rostra 44).

Een ander belangrijk punt heeft Van den Doel evenwel links laten liggen. Namelijk dat hij in zijn theorie het marktmechanisme buiten beschouwing laat terwijl toch de markt en de democratie in een antagonistische verhou-

ding tot elkaar staan. Het is ook vanwege dit punt dat een empirische interpretatie van de welvaarts-theoretische staats-theorie weinig bevredigend kan zijn. Stuurman heeft er ook op gewezen dat de klassentegenstelling tussen ondernemers en arbeiders ontbreekt bij de benadering van Van den Doel (Rostra 44). Deze klassentegenstelling heeft niets te maken met het producenten-surplus van de neo-Klassieke welvaarts-theorie, waar Van den Doel op wijst. Er zijn meerdere economische theorieën waar deze tegenstelling wel een belangrijke rol speelt, bv. bij Kalecki. In die theorieën wordt dan ook niet meer de marginale productiviteitstheorie geaccepteerd, die bij de neo-Klassieke theorieën de tegenstelling doet verdwijnen, zodat er slechts sprake kan zijn van allerlei surplusen.

Tot slot de falsifieerbaarheid. Klant heeft reeds meerdere malen geschreven dat algemene economische theorieën niet falsifieerbaar zijn. De aanvaarding of verwerping van hypothesen vindt plaats om redenen van plausibiliteit. Bovendien ruimt hij voor de theorie van de maatschappelijke welvaart nog een aparte plaats in. In zijn proefschrift komen alleen positieve theorieën aan bod (zie pg. 7, "Spelregels voor economen"). Falsifieerbaarheid blijkt een zware eis. Enige terughoudendheid bij het beoordelen van rivaliserende theorieën is op dit punt wel op zijn plaats. De controverse tussen de welvaarts-theoretici en de marxisten is niet te herleiden tot een methodologische kwestie, waarbij de mate van falsifieerbaarheid de doorslag geeft. Het gaat om twee verschillende onderzoeksprogramma's, twee verklaringsidealen. Bij de een staan de behoeftes van de individuen centraal, bij de ander de tegenstellingen binnen het productieproces. Een verkettering van de andere theorie via een karikaturaal beeld, geeft de eigen theorie een al te absolute positie.

Johan Conijn

WERKGROEP

(vervolg pag. 11)

economen en bedrijfseconomen, terwijl in de huidige maatschappij het z.g. "sociaal management" in de belangstelling is gekomen. Het instellen van thema groepen juichen wij toe.

doctoraal

In deze studiefase wordt het programma veel soepeler gehanteerd. Het vaststellen van de lengte van een blok (uitlopen is bij grote tentamens vaak niet te vermijden) en de inhoud van de stof moet in samenspraak met de studenten geschieden (dit is vaak reeds het geval). Verder willen wij overgaan tot het oprichten van een paper-scriptie- en referatenbank. Ter

vervanging van de scriptieregeling valt te denken over afstudeerprojecten.

Het onderwijs aan de Universiteit moet geïntegreerd blijven in de gehele Nederlandse volkshuishouding. De opleiding dient zodanig te zijn dat een algemene verantwoordelijkheid gevold wordt. Daarbij hoort een flexibele houding. Onze opstelling in de Raad is flexibel. Ongehinderd door dogmatische hersenspinsels trachten wij af te wegen voor wie een bepaalde maatregel een beperking betekent en voor wie een vooruitgang. Een elitaire in zichzelf gekeerde opstelling past niet op een Universiteit. Daarom zal er ook concreet toepasbare kennis geboden moeten worden.

Werkgroep Economen

COCKTAIL

20 feb. 1976

Geachte Redactie,

Als laatste bladvulling - waar commentaar mijnerzijds gebruikelijk terecht komt - bied ik jullie deze impressie aan.

KOPSTUKKEN

Nu zal ik me echter meer met koppen dan stukken bezighouden wat - als u doorleest - voor de hand zal liggen. Het leek me nl. aardig voor u eens 'n schetsje te maken van de mensen in de (k)ring van onze faculteitsraad. Om de karakters neer te zetten heb ik een aantal schaduwbeelden uit het rijk der dieren gehaald (en voor de betrokkenen wellicht uit het rijk der fabelen).

Om ergens te beginnen:

Klant: Als iemand Eva had kunnen verleiden.....

Slang dus; Amateurpsycholoog. Ondergaat soms een merkwaardige metamorfose in de vorm van een kip. Zit recht op z'n stoel om vervolgens langzaam onderuit te glijden tot hij bemerkt dat zijn stuitje geen contact meer heeft met de stoel, om zich dan weer op te richten waarna dit proces opnieuw kan beginnen. De nauwlettende observator zal hierin nog enige afwisseling in kunnen bespeuren en wel van Kondratjeff naar Kuznetz.

Spontane afwijking van dit gedrag kan echter opgemerkt worden wanneer het woord METHODOLOGIE valt. Dan blijkt zijn stoel een schietstoel en dat er acceleratoreffecten bestaan, zij empirisch te bewezen.

Zoals de kip met (rood) schokkende kop luidkeels zijn si aankondigt, gaat Klant nu even verder. Hij lanceert hem ook direct richting onverlaat die het durfde zijn mond te bedoezelen met het woord "methodologie", waar hij immers - dat zijn de spelregels - het alleenrecht over heeft. Over windieren zullen wij het niet hebben. Kippen nu even op stok gezet, want terwijl Klant zijn listig betoog afstak heeft Verburg inmiddels zijn dered velletje in de kantlijnen volgekraabbeld met een duister lijnenspel waarop Heyboer en zijn bruiden trots zouden zijn geweest, en dat is toch ook de moeite waard nietwaar? Deze eigenschap beperkt zich overigens niet tot dit ene F.R.lid. Als er nog ergens overeenkomst is dan is het wel d.m.v. deze creatieve uiting - van hofdzakelijk kubistische aard - in de marge.

Kennelijk geïnspireerd door de verlichtingen die in de gangen van ons Maupoleum zijn opgehangen met de vermoedelijke bedoeling om ons (aspirant) economen erop te wijzen dat er nog andere werklozen zijn. Tussen twee haakjes, dat de academische vrijheid door de contraprestatiekunstenars niet allen spreekwoordelijk wordt opgevat, wordt ons letterlijk geïllustreerd. Heeft u die plaatjes wel eens bekeken? Of hoeft ik weer niets te zeggen en ware dit de oorzaak van uwe dreutelige pas door onze lange Maupoleum gangen?

Dit was eer uitwijding, nog net in de marge.

KLANT
Ei, Ei

Verburg nu nader: Trouwhartige St. Bernardogen, maar verborgen in de wolligheid van zijn woorden is duidelij-

kelijk een dosis spiritualia terug te vinden, die zijn nek dam moge belasten echter zijn verstand verlichten. Ook wel wolf in schaapskleren en dan hebben we het nog niet over het spreekwoordelijke addertje dat nooit aflaat zich bij hem in de buurt op te houden, evenals de gebruikelijke doos sigaren - Ritmeester Agio gematteerd - overigens. Wat dit laatste betreft heeft de Raad zich vaderlijk over hem ontfermd om hem middels een antirookmotie, van kracht gedurende de eerste anderhalfuur van de vergadering, althans van deze slechte gewoonte af te houden. Het drukt hem zwaar op de borst, waarbij de anderen dan weer verlicht ademhalen.

Ankum, voorzitter. Wasbeertje (wast handen in onschuld), wassend buikje, heeft als hij nog veel langer aanblijft hetzij een nieuwe tafel, hetzij een nieuwe hamer nodig, beide een slag zwaarder uitgevoerd dan. Karate Ankum beklint de wapenfeiten met steeds krachtiger hand. Een dergelijke progressie is niet te bemerken bij zijn rechterhand Verstegen (secretaris) die als wethouder ter (steeds weer rechter) zijde van de burgervader van Egmond vermoedelijk geleerd heeft dat zwijgen goud is.

Zimmerman, vormt tezamen met Klant een onafscheidelijk duo dat tegen de politieke achtergrond soms duidelijk van kleur verschiet en deze aldus bekent. Yogi zou z'n voornaam kunnen zijn - u raadt het al - Beer. Lost na ontwaakt te zijn uit zijn winterslaap het bevrijdende woord, recht in de roos (soms echter zeven mijl ernaast, minder bevrijdend dus).

Na een ellenlang betoog dat hij met duidelijk vertraagde oogopslag heeft mogen aanhoren, heft hij dan (iedere keer weer even onverwachts) de handen ten hemel met de zaligmakende vraag waarom we het toch allemaal zo moeilijk moeten doen (En terecht). De baret van het Simplistisch Verbond zou hem niet misstaan. Dat hij hierin af en toe overtroefd wordt wanneer vaandeldraager Van der Zijpp voor de herstructureringscommissie op bezoek komt, doet hier niets aan af.

Knaack: Spitsmuis. Ook Knaack ver- toont de bij bovenstaand duo opemerkte kameleonachtige eigenschappen. Spits, 'n loffelike eigenschap, echter zo'n neus leent zich er bij uitstek voor om 'm ergens in te steken en wie zijn neus schendt...

Klein: Terriër. Als dié je bij je broekspijp heeft... Nuchtere rationalist die met statistische trefzekerheid zijn woorden kiest.

Bovenstaand duo die beslist niet over één kam te scheren zijn heb ik wat tekort gedaan. Ik moet hun onhebbelijke eigenschap nog vermelden om in de raad ook nog eens écht na te denken

Olink, Kroegtiger van het zuidelijke type. Begeeft zich wel eens op glad ijs maar weet zich ondanks zijn (ook al) vooruitstrevende buikje hierop staande te houden, als toerrijder dan.

De dames Lydia, TAS ISMOG, en Ria, TAS Fac.Bureau.

Nu bevind ik me op glad ijs. Meestal voel ik me daarop ook thuis, maar laat ik vandaag m'n onderbinders zijn vergeten (lafaard!) Kuisen door hun aanwezigheid al de atmosfeer.

Van Philips. Boris Bulldog had ik hem eerst toegedacht, ook al vanwege de niet onaardige alliteratie, en dan "bijt van zich af". Maar klinkt allemaal Maar het klinkt allemaal niet zo flatteus. Wie weet echter zijn opponent bij een roekeloze opmerking zozeer met strafrechtelijke blik van zijn gepleegde majesteitschennis te overtuigen als H.M. de Zwaan? Deze veteraan in de Raad houd zijn verleden onbesmet (door opvallend veel blanco te stemmen), schrandere en zet de formele puntjes op de "i". Zijn laatste zwanenzang zal hij in de Raad voorlopig dus nog niet zingen.

Dan zijn we nu bij de studentenfracties aangeland.

AGE, Smeedt de eenheid. Deze fractie valt natuurlijk niet te karakteriseren; hier zijn alle verschillen weggenivelleerd.

Dan mijn hooggeachte, evenzoveel ver- guisde fractiegenoot Kees ten Broek. Cerberus Hellehond, behorende tot de orde der keffers. Als dier in deze Raad het meest politiek. Voldoet goed als waakhond tegen ongecivilliseerde invallers in het domein van law en order.

Die wachten een veeg uit de pan met een politiek staartje. Toch een aardige jongen die Kees.

Eén man ontbreekt nog in deze revue; mijn eigen ik-persoon. Maar waar waag ik mezelf aan?

Die vlerk die het in z'n hoofd haalt... Een vleermuis dus, in de gedaante van Ketwiesel met progressieve sik? Een voordeel de wendbaarheid, 'n nadeel de schemer. Maar laat ik me beperken tot wat er voor me in de sterren staat geschreven nl. een vis. En dat terwijl een hooggeleerd Fr.Lid mij ooit de ambities voor een ministerschap toedacht; maar dat is toch een typische hondenbaan?

En dat was het dan; 'n mixed cocktail, die hopelijk verteerbaar blijft. Met een collegiale knipoog naar allen die zich aangesproken voelen.

Paul Baneke
FR-studentlid voor
de Werkgroep Economen

張快生在課堂上(前左)。

Vertaling: Convergeert China?

MICRO

De vakgroep micro organiseert:
Een vijftal seminars over

De vakgroep micro organiseert een vijftal seminars over:
"De Economie van het Staatsocialisme."

- 26-4 Dr. M. Ellman (UvA)
Soviet economic reform: a survey and conclusion.
- 10-5 Dr. O. Kuschpeta (Kath. Hogesch)
Een bechouwing over het bankstelsel in de U.S.S.R.
- 24-5 Prof. A. Nove (Univ. Glasgow)
Soviet agriculture- is there a cure?
- 7-6 Dr. W. Keiser (V.U.)
Revealed Planners Preferences.
- 14-6 Prof. H. van den Doel (UvA)
Convergeert China?

Tijd: 14.00-16.00 uur.

De zaal wordt nog nader bekend gemaakt.

één april

In Rostra 44 werden de autobezitters onder de Maupoleumbewolking opgeroepen een ontheffing te halen om te kunnen parkeren op het graslandje achter het Maupoleum. De parkeergarage zou namelijk gesloten worden in verband met verzakkingsgevaar. Een april was de datum om op het faculteitsbureau de ontheffingen af te halen. U zult het misschien niet geloven, maar op die notoir verdachte datum ontstond groot gedrang bij het faculteitsbureau.

Van onze vakgroepcorrespondenten kwamen de volgende story's:
De bekende Prof. Pais ging zelfs in de kelder kijken, mopperde "ze bouwen maar raak" en besloot drie weken per fiets te komen. Maar ook onze oud-redakteur Prof. van Philips wilde van een plaatsje op het graslandje verzekerd zijn. Het was wel een teleurstelling toen hij zelfs na lang aandringen de ontheffing niet kreeg. Herstruktureringsscorefee Drs. Morreau bleek ook naast het net te vissen, hij hield er een ge-

zonde lachbui aan over. Zij waren overigens niet alleen. Meer dan 20 wetenschappers belden het faculteitsbureau !!
De Heer Grommé speelde het spel voortreffelijk mee en plaatste een bord in de kelder: "Voorzichtig rijden, i.v.m. gaten en scheuren".
Een portier: "Je kon ze op de TV als slakken onder de boom zien doorkrui- pen". Een lid van de beheersraad van het gebouw was verontwaardigd over het feit dat de beheersraad gepasseerd was en de zaak via Rostra liep. Hij zou deze kwestie in de eerstkomende vergadering aan de orde stellen. Maar het toppunt was nog wel dat het altijd zo alerte blad Folia Civitatis een reportageploeg naar het Maupoleum had gestuurd. Ze waren haast niet te overtuigen dat het om een grap ging immers, "ze hadden toch zelf gezien dat de plafonds open waren om schau- ren op te sporen". Folia was zelfs boos, want er was al een fotograaf besteld om foto's van de scheuren te maken en dat kost geld.
ROSTRA wil besluiten met een dankwoord aan de leden van de Faculteit voor de actieve medewerking met ons blad en voor de grote aandacht waar- mee Rostra gelezen blijkt te worden.

Studiereis

De SEF maakt weer plannen om een studie- reis te organiseren. Dat gaat waar- schijnlijk de eerste helft van het vol- gend cursusjaar gebeuren. Onze gedachten gaan in de richting van een land waar een actief ontwikkelingsbeleid gevoerd wordt; bijv. Tanzania of Peru.
Hiervoor moet nogal wat werk verzet worden: het verzamelen van studiemateriaal, her en der wat geld zien los te weken, het opstellen van een programma enz. Nu is de SEF momenteel onvoldoende bemand om dit allemaal zelf te kunnen doen. Maar volgens ons is dit helemaal geen probleem, want er zijn vast mensen die inzien dat dit een unieke kans is; om je eens te verdiepen in de sociaal-ekonomiese problematiek van een ontwikkelingsland; of om wat organisa- toriese ervaring op te doen; of om een zalige reis te maken tegen een zacht prijsje. Voor mensen die zich wat intensiever met deze studiereis gaan bezighouden, is er bijna zeker de mogelijkheid het geheel op een of andere manier op te nemen in hun kandidaats- of doktoraalpakket. Heb je interesse? Loop dan effe langs de SEF.

EXPERIMENT

Ondanks dat het aan onze fakulteit al geruime tijd mogelijk is experimenteel onderwijs te geven, zijn thema-onder- wijs en projectgroepen nog vrij zeld- zaam.
Het leek me dan ook nuttig hier verslag te doen van een groep die zeer bevre- digend heeft gewerkt. Wat is de oorzaak van het zo schaars zijn van onderwijs in deze vorm? Aan de belangstelling zal het in ieder geval niet liggen want van studentenzijde is die overweldigend. Het papervervangend werkcollege macro (pw) vond plaats in het 1e blok 1975/76. Er konden slechts acht studenten aan mee doen. Aangezien de belangstel- ling veel groter was (29!) werd er eerst geselecteerd en vervolgens geloot. De groep heeft globaal als volgt ge- werkt: Elke student kreeg een eigen deelonderwerp met de leidr-ad de macro- ekonomische verkenning. De eerste vier bijeenkomsten bestonden uit inleidin- gen door verschillende medewerkers met

elke keer een discussie over dat onder- werp. Hierna moest elke student een re- ferat schrijven over "zijn" onderwerp eventueel aan de hand van opgegeven literatuur. Daarna werden gedurende acht bijeenkomsten de referaten door de groep besproken waarbij de schrijver een in- leiding gaf, en het referat verdedig- de. De laatste weken werden gebruikt om twee groepsstukken te schrijven en te bediscussiëren. Dit aan de hand van "spoorboekjes" waarmee de groep bepaal- de economische beleidsmaatregelen moest voorstellen en doorrekenen naar hun economische gevolgen.
Evaluatie vond plaats door een enquête en een bijeenkomst. Hieruit kwam het volgende naar voren:
- de interesse in macro is bij allen ver- groot, wat zich uit in de wens macro in het doktoraal te lopen
- het onderwerp werd door allen positief beoordeeld
- hoewel ieder vond dat de vereiste tijd in vergelijking met een paper zeer groot is, beoordeelde men deze vorm van onderwijs positief

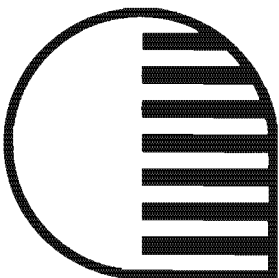
- de meerderheid vond echter dat de beoog- de koppeling praktijk-theorie niet hele- maal bereikt is.

Hoewel het pw dus voor studenten en mede- werkers een hoop extra tijd vergt, wordt zij zeer gewaardeerd. De vakgroep macro heeft er dan ook in toegestemd het pw in het 3e blok nogmaals te laten plaats- vinden.

Het is eigenlijk ontzettend jammer dat niet veel meer mensen kennis kunnen ma- ken met deze vorm van onderwijs die zeer motiverend werkt en de interesse en zelf- werkzaamheid vergroot. Het is triest, dat het slechts op kleine schaal en dan op straffe van vele extra uren mogelijk is. Projectgroepen zouden een geïnte- greerd deel van het totale onderwijs moeten zijn. Zouden semesterblokken, waarbij bij macro ruimte komt voor b.v. het in groepen gebruiken van de "spoor- boekjes" niet een reële verbetering van het onderwijs zijn?
Zeker iets om over na te denken!

G.J. Zwiers.

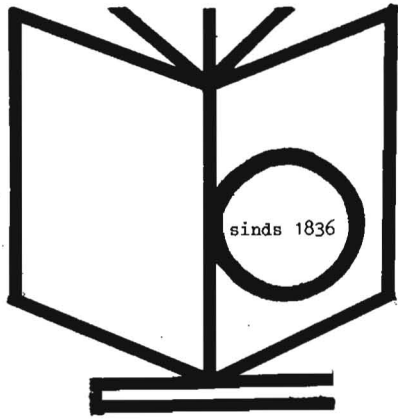
Academische Boekhandel Scheltema, Holkema & Vermeulen B.V. Amsterdam. **Studieboeken voor alle fakulteiten, alsmede teken- en schrijfbenodigdheden. Breed en diep assortiment. Korte levertijden.** Vestiging Spui 10, telefoon 67212 voor: Andragogie, Antropologie, Economie, Geneeskunde, Linguistiek, Pedagogie, Politicologie, Psychologie, Rechten en Sociologie. Tevens een groot algemeen assortiment, waaronder Geschiedenis en Kunst. Vestiging Sarphatistraat 139, telefoon 67212 voor: Biologie, Exacte Wetenschappen, Wijsbegeerte. Academische Boekhandel Scheltema, Holkema & Vermeulen B.V. Amsterdam. **Studieboeken voor alle fakulteiten, alsmede teken- en schrijfbenodigdheden. Breed en diep assortiment. Korte levertijden.** Vestiging Spui 10, telefoon 67212 voor: Andragogie, Antropologie, Economie, Geneeskunde, Linguistiek, Pedagogie, Politicologie, Psychologie, Rechten en Sociologie. Tevens een groot algemeen assortiment, waaronder Geschiedenis en Kunst. Vestiging Sarphatistraat 139, telefoon 67212 voor: Biologie, Exacte Wetenschappen, Wijsbegeerte. Academische Boekhandel Scheltema, Holkema & Vermeulen B.V. Amsterdam. **Studieboeken voor alle fakulteiten, alsmede teken- en schrijfbenodigdheden. Breed en diep assortiment. Korte levertijden.** Vestiging Spui 10, telefoon 67212 voor: Andragogie, Antropologie, Economie, Geneeskunde, Linguistiek, Pedagogie, Politicologie, Psychologie, Rechten en Sociologie. Tevens een groot algemeen assortiment, waaronder Geschiedenis en Kunst. Vestiging Sarphatistraat 139, telefoon 67212 voor: Biologie, Exacte Wetenschappen, Wijsbegeerte. Academische Boekhandel Scheltema, Holkema & Vermeulen B.V. Amsterdam. **Studieboeken voor alle fakulteiten, alsmede teken- en schrijfbenodigdheden. Breed en diep assortiment. Korte levertijden.** Vestiging Spui 10, telefoon 67212 voor: Andragogie, Antropologie, Economie, Geneeskunde, Linguistiek, Pedagogie, Politicologie, Psychologie, Rechten en Sociologie. Tevens een groot algemeen assortiment, waaronder Geschiedenis en Kunst. Vestiging Sarphatistraat 139, telefoon 67212 voor: Biologie, Exacte Wetenschappen, Wijsbegeerte. Academische Boekhandel Scheltema, Holkema & Vermeulen B.V. Amsterdam. **Studieboeken voor alle fakulteiten, alsmede teken- en schrijfbenodigdheden. Breed en diep assortiment. Korte levertijden.** Vestiging Spui 10, telefoon 67212 voor: Andragogie, Antropologie, Economie, Geneeskunde, Linguistiek, Pedagogie, Politicologie, Psychologie, Rechten en Sociologie. Tevens een groot algemeen assortiment, waaronder Geschiedenis en Kunst. Vestiging Sarphatistraat 139, telefoon 67212 voor: Biologie, Exacte Wetenschappen, Wijsbegeerte. Academische Boekhandel Scheltema, Holkema & Vermeulen B.V. Amsterdam. **Studieboeken voor alle fakulteiten, alsmede teken- en schrijfbenodigdheden. Breed en diep assortiment.**

academische boekhandel
scheltema holkema & vermeulen bv

spui 10 amsterdam tel. 020-67212

brinkman's

boekhandel

IN HET MAUPOLEUM.

2^e ETAGE

Jodenbreestraat 23

kamer 2386 tel. 5254024

GROTE VOORRAAD EKONOMIE-BOEKEN

uitgeverij pegasus

K.Marx - OVER GODSDIENST, STAAT EN HET JOODSE
VRAAGSTUK

Artikelen uit het 'Deutsch-Franzö-
sische Jahrbücher' met een inleiding
van Joop Wolff. 114 blz. paperback f 6,--

V.I.Lenin - 'MARXISME EN STAAT'

122 blz. paperback f 7,75

Marx en Engels - 'OVER HET ANARCHISME'

171 blz. paperback f 7,75

'WELZIJNSWERK EN WELZIJNSPOLITIEK'

door: Max van den Berg, Bert Boer,
Marius Ernsting, Tineke Visser,
Rudi van der Velde en Joop Wolff.

144 blz. paperback f 11,90

verkrijgbaar bij BOEKHANDEL PEGASUS
(en in de boekhandel)
LEIDSESTRAAT 25, ADAM
TEL. 231138